

Brussell, 10 ta' Mejju 2022
(OR. en)

Fajl Interistituzzjonali:
2022/0139(NLE)

8887/22
ADD 1

AVIATION 83
RELEX 614
ASIE 22

PROPOSTA

minn:	Is-Segretarju Ġenerali tal-Kummissjoni Ewropea, iffirmata mis-Sa Martine DEPREZ, Direttur
data meta waslet:	6 ta' Mejju 2022
lil:	Segretarjat Ġenerali tal-Kunsill
Nru dok. Cion:	COM(2022) 194 final - ANNEX
Suġġett:	ANNESSI tad- Deċiżjoni tal-Kunsill dwar l-iffirmar, f'isem l-Unjoni, tal-Ftehim Komprensiv dwar it-Trasport bl-Ajru bejn l-Istati Membri tal-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Asja, u l-Unjoni Ewropea u l-Istati Membri tagħha

Id-delegazzjonijiet għandhom isibu mehmuż id-dokument COM(2022) 194 final - ANNEX.

Mehmuż: COM(2022) 194 final - ANNEX

IL-KUMMISSJONI
EWROPEA

Brussell, 6.5.2022
COM(2022) 194 final

ANNEXES 1 to 2

ANNESI

tad-

Deċiżjoni tal-Kunsill

**dwar l-iffirmar, f'isem l-Unjoni, tal-Ftehim Komprensiv dwar it-Trasport bl-Ajru bejn
l-Istati Membri tal-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Asja, u l-Unjoni
Ewropea u l-Istati Membri taghha**

ANNEX 1

**Ftehim Komprensiv dwar it-Trasport bl-Ajru
bejn
I-Istati Membri tal-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Asja, u
I-Unjoni Ewropea u I-Istati Membri tagħha**

Il-Gvernijiet ta':

**IL-BRUNEI DARUSSALAM,
IR-RENJU TAL-KAMBODJA,
IR-REPUBBLIKA TAL-INDONEŻJA,
IR-REPUBBLIKA DEMOKRATIKA TAL-POPLU TAL-LAOS,
IL-MALAŻJA,
IR-REPUBBLIKA TAL-UNJONI TAL-MYANMAR,
IR-REPUBBLIKA TAL-FILIPPINI,
IR-REPUBBLIKA TA' SINGAPORE,
IR-RENJU TAT-TAJLANDJA, u
R-REPUBBLIKA SOĊJALISTA TAL-VJETNAM,**

li huma l-Istati Membri tal-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Asja ("ASEAN") (minn hawn 'il quddiem imsejha kollettivament l-"Istati Membri tal-ASEAN" u individwalment "Stat Membru tal-ASEAN")

minn naħa waħda,

u

**R-RENJU TAL-BELĠJU,
IR-REPUBBLIKA TAL-BULGARIJA,
IR-REPUBBLIKA ĊEKA,
IR-RENJU TAD-DANIMARKA,
IR-REPUBBLIKA FEDERALI TAL-ĠERMANJA,
IR-REPUBBLIKA TAL-ESTONJA,
L-IRLANDA,
IR-REPUBBLIKA ELLENIKA,
IR-RENJU TA' SPANJA,
IR-REPUBBLIKA FRANĊIŻA,
IR-REPUBBLIKA TAL-KROAZJA,
IR-REPUBBLIKA TALJANA,
IR-REPUBBLIKA TA' ĊIPRU,
IR-REPUBBLIKA TAL-LATVJA,
IR-REPUBBLIKA TAL-LITWANJA,
IL-GRAN DUKAT TAL-LUSSEMBURGU,**

**L-UNGERIJA,
IR-REPUBBLIKA TA' MALTA,
IR-RENJU TAN-NETHERLANDS,
IR-REPUBBLIKA TAL-AWSTRIJA,
IR-REPUBBLIKA TAL-POLONJA,
IR-REPUBBLIKA PORTUGIŻA,
IR-RUMANIJA,
IR-REPUBBLIKA TAS-SLOVENJA,
IR-REPUBBLIKA SLOVAKKA,
IR-REPUBBLIKA TAL-FINLANDJA, u
IR-RENJU TAL-IŻVEZJA,**

li huma partijiet fit-Trattat dwar l-Unjoni Ewropea u fit-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (minn hawn 'il quddiem imsejha flimkien "it-Trattati tal-UE") u li huma Stati Membri tal-Unjoni Ewropea (minn hawn 'il quddiem imsejha kollettivament "l-Istati Membri tal-UE", u individwalment "Stat Membru tal-UE"),

u l-UNJONI EWROPEA (minn hawn 'il quddiem imsejha "l-Unjoni" jew "l-UE"),

min-naħa l-oħra,

FILWAQT LI JIXTIEQU jippromwovu l-interessi tagħhom fir-rigward tat-trasport bl-ajru bħala mezz sabiex jikkontribwixxu għal relazzjonijiet politiċi u ekonomiċi eqreb bejn iż-żewġ reġjuni;

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU l-importanza ta' konnettività effiċjenti fit-trasport bl-ajru sabiex jiġu promossi l-kummerċ, it-turiżmu, l-investiment u l-iżvilupp ekonomiku u soċjali;

FILWAQT LI JIXTIEQU jsaħħu s-servizzi tal-ajru u jippromwovu sistema tal-avjazzjoni internazzjonali bbażata fuq ambjent ġust u kompetittiv, nondiskriminazzjoni, u opportunità ġusta u ugwali ta' kompetizzjoni għat-trasportaturi tal-ajru;

FILWAQT LI JIXTIEQU jiżguraw l-ogħla grad ta' sikurezza u sigurtà fit-trasport bl-ajru u filwaqt li jafferimaw it-tħassib serju tagħhom fir-rigward ta' atti jew theddid kontra s-sigurtà tal-inġenji tal-ajru li jipperikolaw is-sikurezza tal-persuni jew tal-proprjetà, li jaffettwaw b'mod avvers it-tħaddim tal-inġenji tal-ajru, u li jimminaw il-fiducja tal-vjaġġaturi fis-sikurezza tal-avjazzjoni ċivili;

FILWAQT LI JOSSERVAW li l-Istati Membri tal-ASEAN u l-Istati Membri tal-UE huma partijiet fil-Konvenzjoni dwar l-Avjazzjoni Ċivili Internazzjonali ffirmata f'Chicago fis-7 ta' Diċembru 1944;

FILWAQT LI HUMA DDETERMINATI li jimmassimizzaw il-benefiċċji potenzjali tal-kooperazzjoni regolatorja;

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU l-benefiċċji potenzjali importanti li jistgħu jirriżultaw minn servizzi tal-ajru kompetittivi u minn industriji vijabbli tat-trasport bl-ajru;

FILWAQT li JIXTIEQU jrawmu kundizzjonijiet ekwi għat-trasportaturi tal-ajru, b'rikonoxximent tal-benefiċċji potenzjali tal-kompetizzjoni ġusta u li ċerti sussidji jistgħu jaffettwaw il-kompetizzjoni b'mod avvers u jistgħu jipperikolaw l-oġettivi bażiċi ta' dan il-Ftehim;

FILWAQT LI BEHSIEBHOM jibnu fuq il-qafas ta' ftehimiet u arrangamenti eżistenti bejn il-Partijiet bil-għan li jinfetaħ l-aċċess għas-swieq u li jiġu mmassimizzati l-benefiċċji għall-passiġġieri, il-konsenjaturi, it-trasportaturi tal-ajru u l-ajruporti, kif ukoll l-impjegati tagħhom, il-komunitajiet tagħhom u benefiċjarji oħrajn;

FILWAQT LI JAFFERMAW l-importanza li jithares l-ambjent fl-iżvilupp u fl-implimentazzjoni tal-politika tal-avjazzjoni internazzjonali;

FILWAQT LI JAFFERMAW il-ħtieġa għal azzjonijiet urgenti sabiex jiġi indirizzat it-tibdil fil-klima u għal kooperazzjoni kontinwa sabiex jitnaqqsu l-emissjonijiet tal-gassijiet serra fis-settur tal-avjazzjoni, b'konsistenza mal-arrangamenti multilaterali dwar dan, inklużi l-istrumenti tal-Organizzazzjoni tal-Avjazzjoni Ċivili Internazzjonali (minn hawn 'il quddiem imsejha "l-ICAO");

FILWAQT LI JAFFERMAW l-importanza li jiġu protetti l-interessi tal-konsumaturi, inklużi l-protezzjonijiet mogħtija mill-Konvenzjoni għall-Unifikazzjoni ta' Ċerti Regoli tat-Trasport Internazzjonali bl-Ajru, li saret f'Montreal fit-28 ta' Mejju 1999, kif ukoll li jintlaħaq livell għoli ta' protezzjoni tal-konsumatur, u filwaqt li jirrikonoxxu l-ħtieġa għal kooperazzjoni reċiproka f'dan il-qasam;

FILWAQT LI JIRRIKONOXXU li ż-żieda fl-oppurtunitajiet kummerċjali mhijiex intenzjonata sabiex timmina x-xogħol jew l-istandards relatati max-xogħol tal-Partijiet, u filwaqt li jaffermaw mill-ġdid l-importanza li jitqiesu l-effetti ta' dan il-Ftehim fuq ix-xogħol, l-impjeg u l-kundizzjonijiet tax-xogħol, kif ukoll il-benefiċċji li jirriżultaw meta l-vantaġġi ekonomiċi sinifikanti mis-swieq miftuħa u kompetittivi jiġu kkombinati ma' standards tax-xogħol għoljin;

FILWAQT LI JOSSERVAW ix-xewqa li jiġu esplorati modi kif jista' jiġi ffaċilitat aċċess aħjar għall-kapital mill-industrija tat-trasport bl-ajru sabiex ikompli jiġi żviluppat it-trasport bl-ajru;

FILWAQT LI JIXTIEQU jikkonkludu ftehim dwar it-trasport bl-ajru li jkun supplimentari għall-Konvenzjoni dwar l-Avjazzjoni Ċivili Internazzjonali ffirmata f'Chicago fis-7 ta' Diċembru 1944;

FTIEHMU KIF ĠEJ:

ARTIKOLU 1

AMBITU

1. Dan il-Ftehim jirregola l-forniment ta' servizzi tat-trasport bl-ajru mit-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni mit-territorju tal-Istati Membri tal-ASEAN, f'dan it-territorju jew lejh, kif ukoll mit-trasportaturi tal-ajru tal-Istati Membri tal-ASEAN mit-territorju tal-Unjoni, f'dan it-territorju jew lejh, u l-forniment ta' ċerti servizzi relatati ma' dawk is-servizzi tat-trasport bl-ajru, f'konformità ma' dan il-Ftehim.

2. Sabiex jiġi evitat kull dubju, dan il-Ftehim fl-ebda każ ma għandu jiġi interpretat b'hekk li jirregola l-forniment ta' servizzi tat-trasport bl-ajru minn xi trasportatur tal-ajru ta' Stat Membru tal-ASEAN mit-territorju ta' Stat Membru ieħor tal-ASEAN, f'dan it-territorju jew lejh, jew inkella l-forniment ta' ċerti servizzi relatati ma' dawk is-servizzi tat-trasport bl-ajru.

ARTIKOLU 2

Definizzjonijiet

1. Għall-finijiet ta' dan il-Ftehim:

- (a) "Konvenzjoni ta' Chicago" tfisser il-Konvenzjoni dwar l-Avjazzjoni Ċivili Internazzjonali ffirmata f'Chicago fis-7 ta' Diċembru 1944, u tinkludi kull Anness adottat skont l-Artikolu 90 ta' dik il-Konvenzjoni, kif ukoll kull emenda għall-Annessi jew għall-Konvenzjoni skont l-Artikoli 90 u 94, sa fejn dawn l-Annessi u l-emendi jkun saru effettivi għall-Partijiet;
- (b) "Konvenzjoni ta' Montreal" tfisser il-Konvenzjoni għall-Unifikazzjoni ta' Ċerti Regoli tat-Trasport Internazzjonali bl-Ajru li saret f'Montreal fit-28 ta' Mejju 1999;
- (c) "trasport bl-ajru" tfisser it-trasport, separatament jew flimkien, ta' passiġġieri, bagalji, merkanzija u posta fuq inġenji tal-ajru, offrut lill-pubbliku bi f'las jew għall-kiri, inklużi servizzi tal-ajru skedati jew mhux skedati;
- (d) "determinazzjoni ta' ċittadinanza" tfisser sejba li trasportatur tal-ajru li jkun qiegħed jipproponi li jgħaddem servizzi tal-ajru skont dan il-Ftehim ikun jissodisfa r-rekwiżiti tal-Artikolu 4 rigward is-sjieda, il-kontroll effettiv, u l-post tan-negozju ewlieni tiegħu;

- (e) “awtoritajiet kompetenti” tfisser l-aġenziji jew l-entitajiet tal-gvern li jkunu responsabbli mill-funzjonijiet regolatorji u amministrattivi li jaqgħu fuq il-Partijiet skont dan il-Ftehim;
- (f) “awtorità tal-kompetizzjoni” tfisser l-awtorità jew l-awtoritajiet kompetenti inkarigati mill-infurzar tad-dritt tal-kompetizzjoni ta’ Parti, inkluża l-Kummissjoni Ewropea fil-każ tal-Unjoni;
- (g) “dritt tal-kompetizzjoni” tfisser dritt li, fil-ġurisdizzjoni ta’ Parti, jindirizza l-imġiba li ġejja, fejn din tista’ taffettwa s-servizzi tat-trasport bl-ajru lejn dik il-Parti, minnha jew fi ħdanha:
 - (i) ftehimiet bejn it-trasportaturi tal-ajru, deċiżjonijiet minn assoċjazzjonijiet tat-trasportaturi tal-ajru u prattiki miftiehma li jkollhom bħala l-għan jew l-effett tagħhom il-prevenzjoni, ir-restrizzjoni jew id-distorsjoni tal-kompetizzjoni;
 - (ii) abbużi ta’ pożizzjoni dominanti minn trasportatur tal-ajru wieħed jew aktar; jew
 - (iii) koncentrazzjonijiet bejn trasportaturi tal-ajru li jnaqqsu l-kompetizzjoni sostanzjalment, b’mod partikolari bħala riżultat tal-fohqien jew tat-tisfiħ ta’ pożizzjoni dominanti;
- (h) “sistema kompjuterizzata ta’ prenotazzjoni” (minn hawn ’il quddiem imsejha “CRS”) tfisser sistema kompjuterizzata li tinkludi informazzjoni (inklużi skedi, disponibbiltà u nollijiet) ta’ aktar minn trasportatur tal-ajru wieħed, b’faċilitajiet jew mingħajrom sabiex isiru prenotazzjonijiet jew sabiex jinħargu l-biljetti, sa fejn xi wħud minn dawn is-servizzi jew is-servizzi kollha jkunu disponibbli għall-abbonati, u li tinkludi “Sistemi ta’ Distribuzzjoni Globali” sa fejn dawn ikunu jinkludu prodotti tat-trasport bl-ajru;
 - (i) “diskriminazzjoni” tfisser differenzjazzjoni ta’ kull tip mingħajr ġustifikazzjoni oġġettiva;
 - (j) “kontroll effettiv” tfisser relazzjoni kostitwita permezz ta’ drittijiet, kuntratti jew kwalunkwe mezz ieħor li, jew separatament jew flimkien u b’kunsiderazzjoni tal-fatt jew tad-dritt involut, jagħmluha possibbli li direttament jew indirettament tiġi eżerċitata influwenza deċiżiva fuq xi impriża, b’mod partikolari permezz:
 - (i) tad-dritt li jintużaw l-assi kollha jew parti mill-assi ta’ impriża;

- (ii) ta' drittijiet jew kuntratti li jkollhom influwenza deċiżiva fuq il-kompożizzjoni, il-votazzjoni jew id-deċiżjonijiet tal-korpi ta' xi impriża, jew b'xi mod ieħor ikollhom influwenza deċiżiva fuq it-tħaddim tan-negożju tal-impriża;
- (k) “determinazzjoni tal-idoneità” tfisser sejba li turi li trasportatur tal-ajru li jipproponi li jħaddem servizzi tal-ajru skont dan il-Ftehim ikollu kapaċità finanzjarja sodisfaċenti u għarfien espert manigerjali adegwat sabiex iħaddem dawn is-servizzi, kif ukoll li huwa dispost li jikkonforma mal-liġijiet, ir-regolamenti u r-reqwiżiti li jirregolaw it-tħaddim ta' dawn is-servizzi;
- (l) “kost sħiħ” tfisser il-kost tas-servizzi pprovduti, li jista' jinkludi l-ammonti xierqa għall-kostijiet tal-kapital u d-deprezzament tal-assi, kif ukoll il-kostijiet tal-manutenzjoni, it-tħaddim, l-immaniġġjar u l-amministrazzjoni;
- (m) “trasport internazzjonali bl-ajru” tfisser trasport bl-ajru li jgħaddi mill-ispazju tal-ajru fuq it-territorju ta' aktar minn Stat wieħed;
- (n) “tranzazzjonijiet materjali” tfisser il-provvista ta' oġġetti u servizzi li jkunu ta' tali daqs li jkollhom impatt fuq l-opportunitajiet ġusti u ugwali ta' kompetizzjoni tat-trasportaturi tal-ajru tal-Partijiet;
- (o) “servizz mhux skedat” tfisser servizz tat-trasport bl-ajru li ma jkunx servizz skedat;
- (p) “Parti” tfisser minn naħa waħda l-Unjoni u l-Istati Membri tal-UE, jew min-naħa l-oħra Stat Membru tal-ASEAN;
- (q) “Partijiet” tfisser:
 - (i) l-Unjoni u l-Istati Membri tal-UE; u
 - (i) l-Istati Membri tal-ASEAN.
- (r) “post tan-negożju ewlieni” tfisser l-uffiċċju prinċipali jew l-uffiċċju rreġistrat ta' trasportatur tal-ajru fit-territorju ta' Parti, li fih jitwettqu l-funzjonijiet finanzjarji u l-kontroll operazzjonali ewlenin, inkluż l-immaniġġjar tal-ajrunavigabbiltà kontinwa tat-trasportatur tal-ajru;
- (s) “servizzi skedati” tfisser sensiela ta' titjiriet li jkollha l-karatteristiċi kollha li ġejjin:

- (i) tgħaddi mill-ispazju tal-ajru fuq it-territorju ta' aktar minn Stat wieħed;
- (ii) titwettaq minn inġenji tal-ajru għat-trasport ta' passiġġieri, bagalji, posta u/jew merkanzija bi fħlas jew għall-kiri, b'tali mod li kull titjira tkun disponibbli għall-pubbliku;
- (iii) titfaddem b'tali mod li taqdi t-traffiku bejn l-istess żewġ punti jew aktar, jew:
 - (A) skont kalendarju ppubblikat; jew
 - (B) b'titjiriet li jkunu tant regolari jew frekwenti li jikkostitwixxu sensiela sistematika rikonoxxibbli;
- (t) "awtoforment ta' servizz" tfisser sitwazzjoni li fiha trasportatur tal-ajru jipprova għalih innifsu, direttament, waħda jew aktar mill-kategoriji ta' servizzi fuq l-art u ma jikkonkludi l-ebda tip ta' kuntratt ma' parti terza għall-forment ta' dawn is-servizzi. Għall-finijiet ta' din id-definizzjoni, it-trasportaturi tal-ajru, bħal fosthom stess, ma għandhomx jitqiesu bħala partijiet terzi fejn:
 - (i) wieħed ikollu l-partecipazzjoni maġġoritarja fl-ieħor; jew
 - (ii) korp wieħed ikollu partecipazzjoni maġġoritarja f'kull wieħed minnhom;
- (u) "taqlib serju fl-ekonomija ta' Parti" għandha tfisser kriżi eċċezzjonali, temporanja u sinifikanti li taffettwa l-ekonomija sħiħa ta' Stat Membru tal-ASEAN jew ta' Stat Membru tal-UE, aktar milli reġjun jew settur ekonomiku speċifiku;
- (v) "impriza tal-Istat" tfisser kwalunkwe impriza involuta f'attività kummerċjali fejn:
 - (i) Parti jkollha aktar minn 50 % tal-kapital sottoskritt tal-impriza jew tal-voti marbuta mal-ishma maħruġa mill-impriza; jew
 - (ii) Parti teżercita jew ikollha l-possibbiltà li teżercita influwenza deċiżiva, direttament jew indirettament, bis-saħħa tal-partecipazzjoni finanzjarja tagħha fiha jew skont ir-regoli jew il-prattiki dwar il-funzjonament tagħha, jew inkella bi kwalunkwe mezz ieħor rilevanti sabiex tiġi stabbilita din l-

influenza deciziva fuq l-impriza. Għandha tiġi preżunta influenza deciziva min-naħa ta' Parti meta din, direttament jew indirettament, tkun tista' taħtar aktar minn nofs il-membri tal-korp amministrattiv, maniġerjali jew supervizzorju tal-impriza;

(w) "waqfa għal finijiet mhux tat-traffiku" tfisser inzul għal kwalunkwe raġuni għajr sabiex jittellgħu abbord jew jitnizzlu passiġġieri, bagalji, merkanzija u/jew posta fit-trasport bl-ajru;

(x) "sussidju" tfisser kwalunkwe kontribuzzjoni finanzjarja mogħtija mill-gvern jew minn kwalunkwe korp pubbliku ieħor, inklużi:

(i) it-trasferiment dirett ta' fondi, bħal għotjiet, self jew infużjoni ta' ekwità, it-trasferiment dirett potenzjali ta' fondi, l-assunzjoni ta' obligazzjonijiet, bħal garanziji għal self, injezzjonijiet ta' kapital, sjieda, protezzjoni kontra l-falliment, jew assigurazzjoni;

(ii) ir-rinunzja jew in-nuqqas ta' gbir tad-dħul li kieku jkun dovut;

(iii) il-forniment ta' oġġetti jew servizzi għajr l-infrastruttura generali, jew ix-xiri ta' oġġetti jew servizzi; jew

(iv) it-twettiq ta' pagamenti lil mekkanizmu ta' finanzjament, jew l-inkarigar jew l-għoti ta' struzzjonijiet lil korp privat sabiex iwettaq funzjoni waħda jew aktar minn dawk imsemmija fil-paragrafi 1(x)(i), (ii) u (iii) ta' dan l-Artikolu, li normalment ikunu f'idejn il-gvern jew xi korp pubbliku ieħor, u l-prattika fl-ebda sens reali ma tkun differenti mill-prattiki li normalment jiġu segwiti mill-gvernijiet,

limitat għal entità jew industrija, jew grupp ta' entitajiet jew industriji fil-ġuriżdizzjoni tal-awtorità awtorizzanti u li jagħti benefiċċju lit-trasportaturi tal-ajru. Ma jkun meqjus li ngħata l-ebda benefiċċju minn intervent finanzjarju li jsir minn gvern jew minn xi korp pubbliku ieħor jekk operatur tas-suq privat li jkun immotivat purament mill-prospetti ta' profittabbiltà, fl-istess sitwazzjoni bħall-korp pubbliku inkwistjoni, kieku jagħmel l-istess intervent finanzjarju;

(y) "tariffa" tfisser kwalunkwe noll, rata jew imposta għall-garr ta' passiġġieri, bagalji u/jew merkanzija (għajr il-posta) fit-trasport bl-ajru (inkluż kwalunkwe mezz tat-trasport ieħor konness miegħu) li tintalab mit-trasportaturi tal-ajru, inkluż mill-aġenti tagħhom, u l-kundizzjonijiet li jirregolaw id-disponibbiltà ta' tali noll, rata jew imposta;

- (z) “territorju” tfisser, għall-Istati Membri tal-ASEAN, it-territorju tal-art, l-ilmijiet interni, l-ilmijiet arċipelaġiċi, il-baħar territorjali, qiegħ il-baħar u s-sottoswol tiegħu, u l-ispazju tal-ajru ta’ fuqhom; u għall-Unjoni, it-territorju tal-art, l-ilmijiet interni u l-baħar territorjali li għalihom japplikaw it-Trattati tal-UE u skont il-kundizzjonijiet stabbiliti f’dawk it-Trattati, kif ukoll qiegħ il-baħar u s-sottoswol tiegħu, u l-ispazju tal-ajru ta’ fuqhom; u
- (aa) “tariffa fuq l-utent” tfisser tariffa imposta fuq it-trasportaturi tal-ajru għall-forniment ta’ faċilitajiet jew servizzi tal-ajruport, tan-navigazzjoni bl-ajru jew tas-sigurtà tal-avjazzjoni, inklużi servizzi u faċilitajiet relatati, jew tariffa relatata mal-istorbju, u tinkludi tariffi sabiex jiġu indirizzati l-problemi lokali tal-kwalità tal-arja fl-ajruporti jew madwarhom. Sabiex jiġi evitat kull dubju, din id-definizzjoni ma tinkludix skemi sabiex jiġu indirizzati l-emissjonijiet relatati mal-klima mill-avjazzjoni internazzjonali.

ARTIKOLU 3

Għoti ta’ drittijiet

Skeda tar-rotot

1. Stat Membru tal-ASEAN għandu jhalli lit-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni joperaw fuq ir-rotot li ġejjin:

kwalunkwe punt fl-Unjoni — kwalunkwe punt intermedju — kwalunkwe punt f’dak l-Istat Membru tal-ASEAN — kwalunkwe punt lil hinn minn dawn.

Għall-finijiet tar-rotot stipulati hawn fuq, il-punti intermedji u l-punti lil hinn minnhom għandhom jinkludu punt wieħed jew aktar fi kwalunkwe Stat Membru ieħor tal-ASEAN.

2. L-Unjoni u l-Istati Membri tagħha għandhom iħallu lit-trasportaturi tal-ajru ta’ Stat Membru tal-ASEAN joperaw fuq ir-rotot li ġejjin:

kwalunkwe punt f’dak l-Istat Membru tal-ASEAN — kwalunkwe punt intermedju – kwalunkwe punt fl-Unjoni — kwalunkwe punt lil hinn minn dawn.

Għall-finijiet tar-rotot stipulati hawn fuq, il-punti fl-Unjoni għandhom jinkludu punt wieħed jew aktar fi kwalunkwe wieħed mill-Istati Membri tal-UE.

Drittijiet tat-traffiku

3. Il-Partijiet jagħtu d-drittijiet li ġejjin lil xulxin għat-twettiq tat-trasport internazzjonali bl-ajru mit-trasportaturi tal-ajru rispettivi tagħhom:

- (a) id-dritt li jtiru fit-territorju tal-Parti li tagħti d-dritt mingħajr inżul;
- (b) id-dritt li jsiru waqfiet għal finijiet mhux tat-traffiku fit-territorju tal-Parti li tagħti d-dritt;
- (c) id-dritt li t-trasportaturi tal-ajru ta' Stat Membru tal-ASEAN joffru trasport internazzjonali bl-ajru permezz ta' servizzi skedati u mhux skedati tal-passiġġieri, tal-merkanzija u kkombinati, bejn kwalunkwe punt f'dak l-Istat Membru tal-ASEAN u kwalunkwe punt fl-Unjoni (id-drittijiet tat-traffiku tat-tielet u tar-raba' libertà);
- (d) id-dritt li t-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni joffru trasport internazzjonali bl-ajru permezz ta' servizzi skedati u mhux skedati tal-passiġġieri, tal-merkanzija u kkombinati, bejn kwalunkwe punt fl-Unjoni u kwalunkwe punt fl-Istati Membri tal-ASEAN (id-drittijiet tat-traffiku tat-tielet u tar-raba' libertà);
- (e) id-dritt li t-trasportaturi tal-ajru ta' Stat Membru tal-ASEAN joffru trasport internazzjonali bl-ajru permezz ta' servizzi skedati u mhux skedati tal-passiġġieri, tal-merkanzija u kkombinati, bejn kwalunkwe punt fi Stat Membru tal-UE u kwalunkwe punt fi Stat Membru ieħor tal-UE jew kwalunkwe punt f'pajjiż terz, bħala parti minn servizz bl-orijini jew bid-destinazzjoni tiegħu f'dak l-Istat Membru tal-ASEAN (id-drittijiet tat-traffiku tal-ħames libertà), soġġett għall-paragrafu 4 ta' dan l-Artikolu;
- (f) id-dritt li t-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni joffru trasport internazzjonali bl-ajru permezz ta' servizzi skedati u mhux skedati tal-passiġġieri, tal-merkanzija u kkombinati, bejn kwalunkwe punt fi Stat Membru tal-ASEAN u kwalunkwe punt fi Stat Membru ieħor tal-ASEAN jew kwalunkwe punt f'pajjiż terz, bħala parti minn servizz bl-orijini jew bid-destinazzjoni tiegħu fl-Unjoni (id-drittijiet tat-traffiku tal-ħames libertà), soġġett għall-paragrafu 5 ta' dan l-Artikolu; u
- (g) drittijiet oħrajn speċifikati f'dan il-Ftehim.

4. Fir-rigward ta' servizzi tal-passiġġieri u kkombinati, għal kull Stat Membru tal-ASEAN, id-drittijiet mogħtija skont il-paragrafu 3(e) ta' dan l-Artikolu għandhom ikunu soġġetti għall-kundizzjonijiet kollha li ġejjin:

- (a) Massimu ta' seba' (7) titjiriet fil-ġimgħa bit-tluq jew bil-wasla f'kull Stat Membru tal-UE jistgħu jifhaddmu f'kull direzzjoni immedjatement mad-dhul fis-sehħ ta' dan il-Ftehim;
 - (b) Massimu ta' seba' (7) titjiriet addizzjonali kull ġimgħa bit-tluq jew bil-wasla f'kull Stat Membru tal-UE jistgħu jifhaddmu f'kull direzzjoni wara sentejn (2); u
 - (c) It-titjiriet imhaddma skont il-paragrafu 4(b) ta' dan l-Artikolu ma jistgħux jaqdu rotot bejn Stat Membru tal-UE u pajjiż terz li diġà qegħdin jiġu moqdiya minn trasportatur tal-ajru tal-Unjoni. Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, rotta għandha titqies bħala moqdiya minn trasportatur tal-ajru tal-Unjoni jekk dak it-trasportatur jopera dik ir-rotta permezz ta' servizzi skedati bl-inġenji tal-ajru tiegħu stess, b'inġenji tal-ajru mikrija bl-ekwipaġġ jew mingħajru jew, f'każ ta' servizzi mingħajr waqfien, permezz tal-kondiviżjoni tal-kodiċi.
5. Fir-rigward ta' servizzi tal-passiġġieri u kkombinati, għal kull Stat Membru tal-UE, id-drittijiet mogħtija skont il-paragrafu 3(f) ta' dan l-Artikolu għandhom ikunu soġġetti għall-kundizzjonijiet kollha li ġejjin:
- (a) Massimu ta' seba' (7) titjiriet fil-ġimgħa bit-tluq jew bil-wasla f'kull Stat Membru tal-ASEAN jistgħu jifhaddmu f'kull direzzjoni immedjatement mad-dhul fis-sehħ ta' dan il-Ftehim;
 - (b) Massimu ta' seba' (7) titjiriet addizzjonali kull ġimgħa bit-tluq jew bil-wasla f'kull Stat Membru tal-ASEAN jistgħu jifhaddmu f'kull direzzjoni wara sentejn; u
 - (c) It-titjiriet imhaddma skont il-paragrafu 5(b) ta' dan l-Artikolu ma jistgħux jaqdu rotot bejn Stat Membru tal-ASEAN u pajjiż terz li diġà qegħdin jiġu moqdiya minn trasportatur tal-ajru ta' dak l-Istat Membru tal-ASEAN. Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, rotta għandha titqies bħala moqdiya minn trasportatur ta' Stat Membru tal-ASEAN jekk dak it-trasportatur jopera dik ir-rotta permezz ta' servizzi skedati bl-inġenji tal-ajru tiegħu stess, b'inġenji tal-ajru mikrija bl-ekwipaġġ jew mingħajru jew, f'każ ta' servizzi mingħajr waqfien, permezz tal-kondiviżjoni tal-kodiċi.

Flessibbiltà operazzjonali

6. It-trasportaturi tal-ajru ta' kull Parti, għal kwalunkwe titjira jew għat-titjiriet kollha u meta jagħzlu huma, fuq ir-rotot speċifikati fil-paragrafi 1 u 2 ta' dan l-Artikolu, jistgħu:

- (a) joperaw titjiriet f'xi waħda mid-direzzjonijiet jew fiż-żewġ direzzjonijiet;
- (b) jikkombinaw numri tat-titjiriet differenti fi ħdan l-operat waħdieni ta' inġenju tal-ajru;
- (c) jaqdu punti intermedji jew punti lil hinn minnhom, kif ukoll punti fit-territorji tal-Partijiet fi kwalunkwe kombinament u fi kwalunkwe ordni f'konformità mad-dispożizzjonijiet tal-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu;
- (d) jaqbżu kwalunkwe punt jew punti;
- (e) jittrasferixxu t-traffiku minn kwalunkwe inġenju tal-ajru tagħhom lejn kwalunkwe inġenju tal-ajru ieħor tagħhom fi kwalunkwe punt (tibdil tal-gauge);
- (f) iwettqu traffiku ta' waqfa fi kwalunkwe wieħed mill-punti kemm fit-territorju kif ukoll barra mit-territorju tal-Partijiet;
- (g) jittrasportaw it-traffiku ta' tranzitu tul it-territorju ta' Parti oħra;
- (h) jikkombinaw it-traffiku fuq l-istess inġenju tal-ajru irrispettivament minn fejn joriġina dan it-traffiku; u
- (i) jaqdu aktar minn punt wieħed fl-istess Stat Membru tal-UE jew Stat Membru tal-ASEAN fl-istess servizz (koterminalizzazzjoni).

7. Il-flessibbiltà operazzjonali prevista fil-paragrafu 6 ta' dan l-Artikolu tista' tiġi eżerċitata mingħajr limitazzjoni direzzjonali jew ġeografika, diment li:

- (a) is-servizzi tat-trasportaturi tal-ajru ta' Stat Membru tal-ASEAN jaqdu punt f'dak l-Istat Membru tal-ASEAN; u
- (b) is-servizzi tat-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni jaqdu punt fl-Unjoni.

8. Kull Parti għandha tippermetti lil kull trasportatur tal-ajru jiddetermina l-frekwenza u l-kapaċità tat-trasport internazzjonali bl-ajru li dan joffri abbażi ta' kunsiderazzjonijiet kummerċjali. B'konsistenza ma' dan id-dritt, l-ebda Parti ma għandha tillimita b'mod unilaterali l-volum tat-traffiku, il-frekwenza jew ir-regolarità tas-servizz, ir-rotot, l-oriġini u d-destinazzjoni tat-traffiku, jew it-tip jew it-tipi ta' inġenju tal-ajru mħaddma mit-trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra, għajr għal raġunijiet doganali, tekniċi, operazzjonali, dawk relatati mas-sikurezza tal-immaniġġjar tat-traffiku tal-ajru,

ambjentali jew ta' protezzjoni tas-saħħa, u dan b'mod nondiskriminatorju, jew sakemm ma jkunx previst mod ieħor f'dan il-Ftehim.

9. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jitqies li jagħti xi wieħed mid-drittijiet li ġejjin:
- (a) rigward l-Istati Membri tal-ASEAN, id-dritt tat-trasportaturi tal-ajru tagħhom li, fi kwalunkwe Stat Membru tal-UE jtellgħu abbord passigġieri, bagalji, merkanzija u/jew posta ttrasportati bi ħlas jew għall-kiri u li jkunu ddestinati għal punt ieħor fl-istess Stat Membru tal-UE; u
 - (b) rigward l-Unjoni, id-dritt tat-trasportaturi tal-ajru tagħha li, fi kwalunkwe Stat Membru tal-ASEAN jtellgħu abbord passigġieri, bagalji, merkanzija u/jew posta ttrasportati bi ħlas jew għall-kiri u li jkunu ddestinati għal punt ieħor fl-istess Stat Membru tal-ASEAN.

ARTIKOLU 4

Awtorizzazzjonijiet operazzjonali u permessi tekniċi

1. Malli Parti tircievi applikazzjoni għal awtorizzazzjoni operazzjonali minn trasportatur tal-ajru ta' Parti oħra, din għandha tagħti l-awtorizzazzjonijiet operazzjonali u l-permessi tekniċi xierqa bl-inqas dewmien procedurali possibbli, diment li jkunu ssodisfati l-kundizzjonijiet kollha li ġejjin:

- (a) F'każ ta' trasportatur tal-ajru ta' Stat Membru tal-ASEAN:
 - (i) it-trasportatur tal-ajru jkollu l-post tan-negozju ewlieni tiegħu f'dak l-Istat Membru tal-ASEAN, u jkollu liċenzja operattiva valida f'konformità mal-liġi ta' dak l-istess Stat Membru tal-ASEAN;
 - (ii) jiġi eżercitat u jinżamm kontroll regolatorju effettiv tat-trasportatur tal-ajru mill-Istat Membru tal-ASEAN li jkun ħareġ iċ-ċertifikat tal-operatur tal-ajru tiegħu, u l-awtorità kompetenti tkun identifikata b'mod ċar; u
 - (iii) it-trasportatur tal-ajru jkun jappartjeni, direttament jew permezz ta' sjieda maġġoritarja, u jkun effettivament ikkontrollat minn dak l-Istat Membru tal-ASEAN, miċ-ċittadini tiegħu, jew mit-tnejn li huma;
- (b) F'każ ta' trasportatur tal-ajru tal-Unjoni:

- (i) it-trasportatur tal-ajru jkun stabbilit fit-territorju tal-Unjoni u jkollu liċenzja operattiva valida f'konformità mad-dritt tal-Unjoni;
 - (ii) jiġi eżerċitat u jinżamm kontroll regolatorju effettiv tat-trasportatur tal-ajru mill-Istat Membru tal-UE li jkun ħareġ iċ-ċertifikat tal-operatur tal-ajru tiegħu, u l-awtorità kompetenti tkun identifikata b'mod ċar; u
 - (iii) it-trasportatur tal-ajru jkun jappartjeni, direttament jew permezz ta' sjieda maġġoritarja, u jkun effettivament ikkontrollat minn Stat Membru tal-UE wieħed jew aktar, minn Stati oħrajn li huma partijiet fil-Ftehim dwar iż-Żona Ekonomika Ewropea, mill-lżvizzera, minn ċittadini ta' dawn l-Istati, jew minn kombinament tagħhom;
- (c) ikun hemm konformità mal-Artikoli 15 u 16; u
 - (d) It-trasportatur tal-ajru jissodisfa l-kundizzjonijiet preskritti skont il-liġijiet u r-regolamenti li normalment japplikaw għat-tħaddim tat-trasport internazzjonali bl-ajru mill-Parti li tqis l-applikazzjoni.

2. Għall-finijiet ta' dan l-Artikolu u tal-Artikolu 5, l-evidenza ta' kontroll regolatorju effettiv ta' trasportatur tal-ajru tinkludi dan li ġej:

- (a) It-trasportatur tal-ajru kkonċernat li jkollu liċenzja operattiva jew permess validu maħruġ mill-awtorità kompetenti tal-Parti kkonċernata, u li jissodisfa l-kriterji ta' dik il-Parti li toħroġ il-liċenzja operattiva jew il-permess għat-tħaddim ta' servizzi tal-ajru internazzjonali; u
- (b) Dik il-Parti li jkollha u li żżomm programmi ta' sorveljanza tas-sikurezza u tas-sigurtà għal dak it-trasportatur tal-ajru f'konformità mal-istandards tal-ICAO.

3. Meta Parti tagħti l-awtorizzazzjonijiet operazzjonali u l-permessi tekniċi, din għandha tittratta lit-trasportaturi kollha ta' Parti oħra b'mod nondiskriminatorju.

4. Malli Parti tircievi applikazzjoni għal awtorizzazzjoni operazzjonali mingħand trasportatur tal-ajru ta' Parti oħra, din għandha tirrikonoxxi kwalunkwe determinazzjoni tal-idoneità u/jew taċ-ċittadinanza li tkun saret minn dik il-Parti l-oħra fir-rigward ta' dak it-trasportatur tal-ajru daqslikieku dik id-determinazzjoni tkun saret mill-awtoritajiet kompetenti tagħha stess, u ma għandhiex tistfarreġ aktar dwar dawn il-kwistjonijiet, għajr kif previst fil-paragrafu 2 tal-Artikolu 5. Sabiex jiġi evitat kull dubju, dan il-

paragrafu ma jkoprix ir-rikonoxximent tad-determinazzjonijiet li saru b'rabta maċ-ċertifikati jew mal-liċenzji tas-sikurezza, mal-arranġamenti tas-sigurtà, jew mal-kopertura tal-assigurazzjoni.

ARTIKOLU 5

Rifjut, revoka, sospensjoni jew limitazzjoni tal-awtorizzazzjoni operazzjonali jew tal-permessi tekniċi

1. Parti tista' tirrifjuta, tirrevoka, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq jew tillimita l-awtorizzazzjonijiet operazzjonali jew il-permessi tekniċi ta' trasportatur tal-ajru ta' Parti oħra, jew inkella tirrifjuta, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq jew tillimita l-operazzjonijiet ta' trasportatur tal-ajru ta' dik il-Parti l-oħra fejn:

- (a) fil-każ ta' trasportatur tal-ajru ta' Stat Membru tal-ASEAN:
 - (i) it-trasportatur tal-ajru ma jkollux il-post tan-negozju ewlieni tiegħu fi Stat Membru tal-ASEAN jew ma jkollux liċenzja operattiva valida f'konformità mal-liġi ta' dak l-istess Stat Membru tal-ASEAN; jew
 - (ii) ma jiġix eżerċitat jew ma jinżammx kontroll regolatorju effettiv tat-trasportatur tal-ajru mill-Istat Membru tal-ASEAN li jkun ħareġ iċ-ċertifikat tal-operatur tal-ajru tiegħu, jew l-awtorità kompetenti ma tkunx identifikata b'mod ċar; jew
 - (iii) it-trasportatur tal-ajru ma jkunx jappartjeni, direttament jew permezz ta' sjieda maġġoritarja, jew ma jkunx effettivament ikkontrollat minn dak l-Istat Membru tal-ASEAN, miċ-ċittadini tiegħu, jew mit-tnejn li huma;
- (b) fil-każ ta' trasportatur tal-ajru tal-Unjoni:
 - (i) it-trasportatur tal-ajru ma jkunx stabbilit fit-territorju tal-Unjoni jew ma jkollux liċenzja operattiva valida f'konformità mad-dritt tal-Unjoni; jew
 - (ii) ma jiġix eżerċitat jew ma jinżammx kontroll regolatorju effettiv tat-trasportatur tal-ajru mill-Istat Membru tal-UE li jkun ħareġ iċ-ċertifikat tal-operatur tal-ajru tiegħu, jew l-awtorità kompetenti ma tkunx identifikata b'mod ċar; jew

- (iii) it-trasportatur tal-ajru ma jkunx jappartjeni, direttament jew permezz ta' sjieda maġġoritarja, jew ma jkunx effettivament ikkontrollat minn Stat Membru tal-UE wieħed jew aktar, minn Stati oħrajn li huma partijiet fil-Ftehim dwar iż-Żona Ekonomika Ewropea, mill-lżvizzera, minn ċittadini ta' dawn l-Istati, jew minn kombinament tagħhom; jew
- (c) it-trasportatur tal-ajru ma jkunx ikkonforma mal-liġijiet u r-regolamenti msemmija fl-Artikolu 7.

2. Fejn Parti jkollha raġunijiet raġonevoli sabiex temmen li trasportatur tal-ajru ta' Parti oħra jkun fi kwalunkwe waħda mis-sitwazzjonijiet stabbiliti fil-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, dik il-Parti tista' titlob konsultazzjonijiet ma' dik il-Parti l-oħra.

3. Dawn il-konsultazzjonijiet għandhom jibdew mill-aktar fis possibbli, u mhux aktar tard minn tletin (30) jum wara d-data tal-wasla tat-talba għall-konsultazzjonijiet. F'każ li ma jintlaħaqx ftehim sodisfaċenti fi żmien tletin (30) jum jew f'perjodu ta' żmien miftiehem mid-data tal-bidu ta' dawn il-konsultazzjonijiet, jew jekk ma titteħdx l-azzjoni korrettiva miftiehma, dan għandu jikkostitwixxi raġuni valida sabiex il-Parti li tkun talbet il-konsultazzjonijiet tiegħu azzjoni sabiex tirrifjuta, tirrevoka, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq it-trasportatur tal-ajru kkonċernat, jew tillimita l-awtorizzazzjoni operazzjonali jew il-permessi tekniċi tiegħu, jew inkella tirrifjuta, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq it-trasportatur tal-ajru kkonċernat, jew tillimita l-operazzjonijiet tiegħu, sabiex tiżgura l-konformità mad-dispożizzjonijiet tal-Artikoli 4 u 7.

4. Minkejja l-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu, fil-każ imsemmi fil-paragrafu 1(c) ta' dan l-Artikolu, Parti tista' tiegħu azzjoni immedjata jew urġenti meta dan ikun meħtieġ minhabba xi emerġenza jew sabiex tipprevjeni aktar nuqqas ta' konformità. Sabiex jiġi evitat kull dubju, nuqqas ta' konformità ulterjuri teħtieġ li l-kwistjoni tan-nuqqas ta' konformità tkun diġà tqajmet bejn l-awtoritajiet kompetenti tal-Partijiet ikkonċernati.

5. Dan l-Artikolu ma jillimitax id-drittijiet ta' kwalunkwe Parti li tirrifjuta, tirrevoka, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq trasportatur tal-ajru jew trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra, jew tillimita l-awtorizzazzjoni operazzjonali jew il-permess tekniċu tiegħu/tagħhom, jew inkella tirrifjuta, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq trasportatur tal-ajru jew trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra, jew tillimita l-operazzjonijiet tiegħu/tagħhom, f'konformità mad-dispożizzjonijiet tal-Artikoli 8, 15, 16 jew 25.

ARTIKOLU 6

Liberalizzazzjoni tas-sjieda u tal-kontroll

Il-Partijiet jirrikonoxxu l-benefiċċji potenzjali tal-liberalizzazzjoni progressiva tas-sjieda u tal-kontroll tat-trasportaturi tal-ajru rispettivi tagħhom. Fil-Kumitat Kongunt imsemmi fl-Artikolu 23, il-Partijiet jistgħu jesploraw fi żmien opportun il-liberalizzazzjoni

reciproka tas-sjieda u tal-kontroll tat-trasportaturi tal-ajru. Wara dan, il-Kumitat Kongunt jista' jipproponi emendi għal dan il-Ftehim f'konformità mal-paragrafu 4(f) tal-Artikolu 23 u l-Artikolu 28.

ARTIKOLU 7

Konformità mal-liġijiet u mar-regolamenti

1. Meta jkunu deġlin, fi ħdan it-territorju ta' Parti oħra, jew ħerġin minnu, it-trasportaturi tal-ajru ta' Parti għandhom jikkonformaw mal-liġijiet u mar-regolamenti relatati mal-ammissjoni fit-territorju tagħha, mal-operat f'dak it-territorju jew mat-tluq minnu ta' inġenju tal-ajru involut fit-trasport internazzjonali bl-ajru.

2. Meta passiġġieri, ekwipaġġ, bagalji, merkanzija u/jew posta tat-trasportaturi tal-ajru ta' Parti jkunu deġlin, fi ħdan it-territorju ta' Parti oħra, jew ħerġin minnu, dawn għandhom jikkonformaw mal-liġijiet u mar-regolamenti tagħha relatati mal-ammissjoni, mal-operat f'dak it-territorju jew it-tluq minnu ta' passiġġieri, ekwipaġġ, bagalji, merkanzija u/jew posta abbord l-inġenji tal-ajru (inklużi regolamenti relatati mad-dħul, mal-awtorizzazzjoni, mal-immigrazzjoni, mal-passaporti, mad-dwana u mal-kwarantina jew, fil-każ tal-posta, ir-regolamenti dwar il-posta).

3. Fit-territorju tagħha, kull Parti għandha tħalli lit-trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra jieħdu miżuri sabiex jiżguraw li jiġu ttrasportati biss persuni bid-dokumenti tal-ivvjaġġar meħtieġa għad-dħul fit-territorju ta' dik il-Parti l-oħra jew għal tranzitu minnu.

ARTIKOLU 8

Kompetizzjoni ġusta

1. Il-Partijiet jaqblu li huwa l-oġettiv kongunt tagħhom li jkollhom ambjent ġust u kompetittiv li fih it-trasportaturi tal-ajru tal-Partijiet igawdu minn opportunitajiet ġusti u ugwali sabiex jikkompetu fil-forniment ta' servizzi tat-trasport bl-ajru.

2. Sabiex jintlaħaq l-oġettiv imsemmi fil-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, il-Partijiet għandhom:

- (a) jadottaw jew iżommu d-dritt tal-kompetizzjoni;

- (b) jistabilixxu jew iżommu awtorità tal-kompetizzjoni operazzjonalment indipendenti li tkun mgħammra bis-setgħat u r-rizorsi kollha meħtieġa, li għandha tinforza d-dritt tal-kompetizzjoni tal-Parti b'mod effettiv. Id-deċiżjonijiet tal-awtorità tal-kompetizzjoni għandhom ikunu soġġetti għal appell u rieżami minn qorti jew tribunal ta' dik il-Parti;
- (c) jeliminaw, fil-ġurisdizzjonijiet rispettivi tagħhom, il-forom kollha ta' diskriminazzjoni jew ta' prattiki ingusti li jaffettwaw b'mod avvers l-opportunità ġusta u ugwali ta' kompetizzjoni tat-trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra fil-forniment ta' servizzi tat-trasport bl-ajru. Sabiex jiġi evitat kull dubju, xejn fil-paragrafu 2(c) ta' dan l-Artikolu ma għandu jinkludi l-imġiba deskritta fil-paragrafu 1(g) tal-Artikolu 2; u
- (d) ma jagħtux jew iżommu sussidji lil kwalunkwe trasportatur tal-ajru jekk dawn is-sussidji jaffettwaw b'mod avvers l-opportunità ġusta u ugwali ta' kompetizzjoni tat-trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra fil-forniment ta' servizzi tat-trasport bl-ajru.

3. Minkejja l-paragrafu 2(d) ta' dan l-Artikolu, jistgħu jingħataw dawn li ġejjin:

- (a) appoġġ lil trasportaturi tal-ajru insolventi jew f'diffikultà, diment li:
 - (i) dan l-appoġġ ikun kundizzjonali fuq pjan ta' ristrutturar kredibbli bbażat fuq suppożizzjonijiet realistiċi bil-għan li jiġi żgurat li t-trasportatur tal-ajru f'diffikultà jirkupra l-vijabbiltà fit-tul tiegħu fi żmien raġonevoli; u
 - (ii) it-trasportatur tal-ajru kkonċernat, l-investituri jew l-azzjonisti tiegħu jikkontribwixxu b'mod sinifikanti huma stess għall-kostijiet ta' ristrutturar;
- (b) appoġġ ta' likwidità temporanju lil trasportatur tal-ajru f'diffikultà fl-għamla ta' self jew garanziji ta' self, limitat għall-ammont meħtieġ sempliċement sabiex it-trasportatur tal-ajru kkonċernat jibqa' jopera għaż-żmien meħtieġ sabiex ifassal pjan ta' ristrutturar jew ta' likwidazzjoni;
- (c) diment li dawn ikunu limitati għall-ammonti minimi meħtieġa sabiex jintlaħaq l-oġettiv tagħhom u li l-effetti fuq il-forniment ta' servizzi tat-trasport bl-ajru bejn il-Partijiet jinżammu f'livell minimu:
 - (i) sussidji li jagħmlu tajjeb għad-danni kkawżati minn diżastri naturali jew minn avvenimenti mhux mistennija;

- (ii) sussidji sabiex jiġi rimedjat taqlib serju fl-ekonomija ta' waħda mill-Partijiet;
- (iii) sussidji lil trasportaturi tal-ajru fdati bit-tfaddim ta' obbligi ta' servizzi pubbliċi definiti b'mod ċar li jkunu meħtieġa sabiex jiġu ssodisfati l-ħtiġijiet essenzjali tat-trasport tal-popolazzjoni, li ma jkunux jistgħu jiġu ssodisfati mill-forzi tas-suq waħedhom, diment li dawn is-sussidji jkunu limitati għal remunerazzjoni raġonevoli għall-forniment tas-servizzi tal-ajru kkonċernati; u
- (iv) sussidji disponibbli għat-trasportaturi kollha u li mhumiex, *de jure* jew *de facto*, limitati għal ċerti trasportaturi tal-ajru.

4. Il-Partijiet għandhom jiżguraw li kull trasportatur tal-ajru tagħhom li joffri servizzi tat-trasport bl-ajru skont dan il-Ftehim jippubblika jew inkella jhejji b'xi mod ieħor, u jipprovdni fuq talba, rapport finanzjarju annwali u dikjarazzjoni finanzjarja li takkumpanjah li jkunu awditjati indipendentement u li jkunu f'konformità ma' standards tal-kontabbiltà u tad-divulgazzjoni finanzjarja korporattiva rikonoxxuti fil-livell internazzjonali, bħalma huma l-standards Internazzjonali ta' Rapportar Finanzjarju. Fi kwalunkwe każ, is-sussidji għandhom jiġu identifikati separatament fir-rapport finanzjarju.

5. Speċifikament għat-trasport bl-ajru, kull Parti għandha tiżgura li t-tranzazzjonijiet materjali bejn it-trasportaturi tal-ajru tagħha u l-fornituri ta' oġġetti u ta' servizzi li jkunu impriżi tal-Istat (fi kwalunkwe forma) ta' dik il-Parti, ikunu bbażati fuq termini kummerċjali ekwivalenti għal dawk prevalenti fi tranzazzjonijiet distakkati.

6. Fuq talba ta' Parti oħra, fi żmien tletin (30) jum jew f'perjodu ta' żmien miftiehem, kull Parti għandha tipprovdni lil dik il-Parti l-oħra b'informazzjoni rilevanti li tista' tintalab b'mod raġonevoli sabiex jiġi żgurat li d-dispożizzjonijiet ta' dan l-Artikolu jkunu qegħdin jiġu rispettati. Dan jista' jinkludi informazzjoni addizzjonali relatata mas-sussidji u mal-entrati msemmija fil-paragrafi 4 u 5 ta' dan l-Artikolu. Jekk tintalab, din l-informazzjoni għandha tkun soġġetta għal trattament kunfidenzjali mill-Parti li tirċievi l-informazzjoni.

7. Jekk Parti waħda jew bosta Partijiet (minn hawn 'il quddiem imsejha kollettivament "il-parti inizjatriċi" għall-finijiet ta' dan l-Artikolu) iqisu li l-opportunitajiet ta' kompetizzjoni ġusti u ugwali tat-trasportaturi tal-ajru tagħhom ikunu affettwati b'mod avvers minn:

- (a) diskriminazzjoni jew prattiki ingusti pprojbiti skont il-paragrafu 2(c) ta' dan l-Artikolu;
- (b) sussidju pprojbit skont il-paragrafu 2(d) ta' dan l-Artikolu, għajr dawk elenkati fil-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu; jew

- (c) nuqqas ta' forniment tal-informazzjoni mitluba skont il-paragrafu 6 ta' dan l-Artikolu,

dawn jistgħu jipproċedu f'konformità mal-paragrafi 8 sa 10 ta' dan l-Artikolu.

8. Il-parti inizjatriċi għandha tissottometti talba bil-miktub għal konsultazzjonijiet lill-Parti jew lill-Partijiet ikkonċernati (minn hawn 'il quddiem imsejha kollettivament "il-parti risponenti" għall-finijiet ta' dan l-Artikolu). Il-konsultazzjonijiet għandhom jibdew fi żmien perjodu ta' tletin (30) jum mid-data tal-wasla tat-talba, diment li ma jkunx miftiehem mod ieħor minn dawn il-partijiet.

9. Jekk il-parti inizjatriċi u l-parti risponenti ma jilħqux ftehim dwar il-kwistjoni fi żmien sittin (60) jum mid-data li fiha tiġi riċevuta t-talba għal konsultazzjonijiet, il-parti inizjatriċi tista' tieħu miżuri kontra t-trasportaturi tal-ajru kollha tal-parti risponenti, jew kontra xi wħud minnhom, li jkunu involuti fl-imġiba kkontestata jew li jkunu bbenefikaw mid-diskriminazzjoni, mill-prattiki ingusti jew mis-sussidji inkwistjoni.

10. Il-miżuri li jittieħdu skont il-paragrafu 9 ta' dan l-Artikolu għandhom ikunu xierqa, proporzjonali u ristretti fl-ambitu u fid-durata tagħhom għal dak li huwa strettament meħtieġ sabiex jiġi mmitigat id-dannu għat-trasportaturi tal-ajru tal-parti inizjatriċi u sabiex jiġi eliminat il-vantaġġ mhux dovut iggwadanjat mit-trasportaturi tal-ajru tal-parti risponenti.

11. Fejn kwistjonijiet li jikkonċernaw dan l-Artikolu jiġu riferuti għall-proċedura għas-soluzzjoni tat-tilwim stabbilita fl-Artikolu 25:

- (a) minkejja l-paragrafi 2 u 3 tal-Artikolu 25, it-tilwim jista' jiġi riferut minnufih lil persuna jew lil korp għal deċiżjoni, jew inkella jiġi sottomess għal arbitraġġ; u
- (b) l-iskedi ta' żmien iddikjarati fil-paragrafi 10, 11, u 12 tal-Artikolu 25 għandhom jitnaqqsu bin-nofs.

12. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jaffettwa, jillimita jew jipperikola b'xi mod l-awtorità jew is-setgħat tal-awtoritajiet tal-kompetizzjoni tal-Partijiet jew tal-qrati jew it-tribunali li jirrieżaminaw id-deċiżjonijiet ta' dawk l-awtoritajiet. Kwalunkwe azzjoni li tittieħed skont il-paragrafu 9 ta' dan l-Artikolu minn parti inizjatriċi għandha tkun mingħajr preġudizzju għal kull azzjoni u miżura possibbli li jittieħdu minn dawk l-awtoritajiet u l-qrati jew it-tribunali, inklużi dawk tal-parti inizjatriċi. L-azzjonijiet u l-miżuri tal-awtoritajiet tal-kompetizzjoni tal-Partijiet u tal-qrati jew tat-tribunali li jirrieżaminaw id-deċiżjonijiet ta' dawk l-awtoritajiet għandhom jiġu esklużi mill-mekkanizmu għas-soluzzjoni tat-tilwim stabbilit fl-Artikolu 25.

ARTIKOLU 9

Twettiq ta' negozju

1. Il-Partijiet jaqblu li l-ostakli għat-twettiq ta' negozju li jiltaqgħu magħhom it-trasportaturi tal-ajru tagħhom joħonqu l-benefiċċji li qegħdin jipprovaw jinkisbu minn dan il-Ftehim. Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw fl-eliminazzjoni ta' dawn l-ostakli fejn dawn l-ostakli jistgħu jxekklu l-operazzjonijiet kummerċjali, joħolqu distorsjonijiet għall-kompetizzjoni jew jaffettwaw l-opportunitajiet ugwali ta' kompetizzjoni.

2. Il-Kumitat Kongunt għandu jimmonitorja l-progress li jkun sar fl-indirizzar effettiv tal-ostakli għat-twettiq ta' negozju li jiltaqgħu magħhom it-trasportaturi tal-ajru tal-Partijiet.

ARTIKOLU 10

Operazzjonijiet kummerċjali

1. Il-Partijiet jagħtu lil xulxin id-drittijiet stipulati fil-paragrafi 2 sa 17 ta' dan l-Artikolu. It-trasportaturi tal-ajru tal-Partijiet ma għandhomx ikunu meħtieġa jzommu sieħeb lokali għall-finijiet ta' dan l-Artikolu.

Rappreżentanti tat-trasportaturi tal-ajru

2. It-trasportaturi tal-ajru ta' kull Parti għandhom jithallew jistabbilixxu liberament uffiċċji u faċilitajiet fit-territorju ta' Parti oħra, kif meħtieġ sabiex jipprovdu servizzi skont dan il-Ftehim, sa fejn ikun prattikabbli u mingħajr diskriminazzjoni.

3. Mingħajr preġudizzju għar-regolamenti dwar is-sikurezza u s-sigurtà, fejn dawn il-faċilitajiet ikunu jinsabu f'ajruport, dawn jistgħu jkunu soġġetti għal limitazzjonijiet abbażi tad-disponibbiltà tal-ispazju.

4. F'konformità mal-liġijiet u r-regolamenti ta' Parti oħra relatati mad-dħul, ir-residenza u l-impjeg, it-trasportaturi tal-ajru ta' kull Parti għandhom jithallew idaħħlu u jzommu fit-territorju ta' dik il-Parti l-oħra membri tal-persunal maniġerjali, tal-bejgħ, tekniċi, operazzjonali, kif ukoll persunal speċjalizzat ieħor li jkun meħtieġ sabiex jiġi appoġġat il-forniment tat-trasport tal-ajru. Fejn meħtieġ, il-Partijiet għandhom jipproċessaw malajr l-għoti ta' awtorizzazzjonijiet għall-impjeg għall-persunal impjegat fl-uffiċċji msemmija f'dan il-paragrafu, inkluż dak li jwettaq ċerti kompiti temporanji, soġġett għal-liġijiet u r-regolamenti rilevanti fis-seħħ.

Servizzi fuq l-art

5. (a) Mingħajr preġudizzju għall-paragrafu 5(b) ta' dan l-Artikolu, it-trasportaturi tal-ajru ta'
- kull Parti, b'rabta mas-servizzi fuq l-art fit-territorju ta' Parti oħra, għandhom jithallew:
- (i) iwettqu s-servizzi fuq l-art tagħhom stess (awtoforiment ta' servizz); jew
- (ii) jagħzlu fost il-fornituri kompetituri, fejn dawn il-fornituri jkunu qegħdin jipprovdu servizzi fuq l-art kompluti jew parzjali, f'konformità mal-liġijiet u r-regolamenti tal-Parti kkonċernata.
- (b) Il-paragrafu 5(a) ta' dan l-Artikolu għandu jkun soġġett għal kunsiderazzjonijiet ta' sikurezza, sigurtà, u limiti fiżiċi jew operazzjonali. Fejn dawn il-kunsiderazzjonijiet jillimitaw, jipprevjenu jew jipprekludu l-awtoforiment ta' servizz u fejn ma jkunx hemm kompetizzjoni effettiva bejn il-fornituri li jipprovdu s-servizzi fuq l-art, il-Parti rilevanti għandha tiżgura li dawn is-servizzi kollha jkunu disponibbli għat-trasportaturi tal-ajru kollha kemm fuq bażi ugwali kif ukoll adegwata, u li l-prezzijiet ta' dawn is-servizzi jiġu ddeterminati skont kriterji rilevanti, oġġettivi, trasparenti u nondiskriminatorji.

Allokazzjoni ta' slots fl-ajruporti

6. Kull Parti għandha tiżgura li r-regolamenti, il-linji gwida u l-proċeduri tagħha għall-allokazzjoni ta' slots fl-ajruporti fit-territorju tagħha jiġu applikati b'mod trasparenti, effettiv, nondiskriminatorju u f'waqtu.

Pjanijiet, programmi u skedi operazzjonali

7. Għall-finijiet ta' informazzjoni biss, Parti tista' teħtieġ li l-pjanijiet, il-programmi jew l-iskedi operazzjonali għas-servizzi tal-ajru m'haddma skont dan il-Ftehim jiġu nnotifikati lill-awtoritajiet kompetenti tagħha. Jekk Parti tkun teħtieġ notifika b'hal din, għandha timminimizza l-piż amministrattiv assoċjat mar-rekwiżiti u l-proċeduri ta' notifika tagħha li jiġġarrab mill-intermedjarji tat-trasport bl-ajru u mit-trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra.

Bejgħ, spejjeż lokali u trasferiment ta' fondi

8. It-trasportaturi tal-ajru ta' kull Parti għandhom jithallew iwettqu bejgħ tat-trasport bl-ajru u tas-servizzi relatati, kemm tagħhom stess kif ukoll ta' kwalunkwe trasportatur tal-ajru ieħor fit-territorju ta' Parti oħra. Bid-diskrezzjoni tiegħu, trasportatur tal-ajru jista' jagħmel dan direttament u/jew permezz tal-aġenti tal-bejgħ tiegħu, ta' intermedjarji oħrajn maħtura mit-trasportatur tal-ajru jew permezz tal-internet jew kwalunkwe mezz ieħor disponibbli. Il-bejgħ u x-xiri ta' dawn is-servizzi ta'

trasport u servizzi relatati għandhom ikunu permessi fil-munita tat-territorju tal-bejgħ jew tax-xiri, jew inkella f'muniti konvertibbli liberament.

9. It-trasportaturi tal-ajru ta' kull Parti għandhom jithallew iħallsu għall-ispejjeż lokali, inkluż ix-xiri ta' fjuwil fit-territorju ta' Parti oħra, bil-munita lokali jew, bid-diskrezzjoni tagħhom, b'muniti konvertibbli liberament bir-rata tal-kambju tas-suq.

10. (a) It-trasportaturi tal-ajru ta' kull Parti, fuq talba, għandhom jithallew jaqilbu

d-dħul lokali f'muniti konvertibbli liberament u jgħaddu dan id-dħul fi kwalunkwe ħin, bi kwalunkwe mod, mit-territorju ta' Parti oħra għall-pajjiż tal-għażla tagħhom. Il-konverżjoni u r-rimessa għandhom ikunu permessi minnufih mingħajr restrizzjonijiet jew tassazzjoni fir-rigward tagħhom bir-rata tal-kambju tas-suq applikabbli għat-tranzazzjonijiet u għar-rimessa attwali fid-data meta t-trasportatur tal-ajru jissottometti l-applikazzjoni inizjali għal rimessa, u ma għandhomx ikunu soġġetti għal xi tariffi għajr dawk li jiġu imposti normalment mill-banek talli jwettqu din il-konverżjoni u r-rimessa.

(b) Fejn, f'ċirkostanzi eċċezzjonali, il-movimenti ta' kapital u l-pagamenti, inklużi t-trasferimenti, jikkawżaw jew jheddu li jikkawżaw diffikultajiet serji għat-tħaddim tal-ekonomija ta' Parti, dik il-Parti tista' tiegħu miżuri li jillimitaw id-drittijiet stabbiliti fil-paragrafu 10(a) ta' dan l-Artikolu, diment li dawn il-miżuri jkunu temporanji u strettament meħtieġa sabiex jiġu indirizzati dawn id-diffikultajiet. Dawn il-miżuri ma għandhomx jikkostitwixxu mezz ta' diskriminazzjoni arbitrarja jew mhux iġġustifikata fir-rigward tat-trasportaturi tal-ajru tal-Partijiet l-oħra meta mqabbla mat-trasportaturi ta' kwalunkwe pajjiż ieħor.

Arranġamenti ta' kummerċjalizzazzjoni kooperattivi

11. Waqt li jithaddmu jew jiġu offruti servizzi tat-trasport bl-ajru skont dan il-Ftehim, it-trasportaturi tal-ajru ta' kull Parti għandhom jithallew jidhlu f'arranġamenti ta' kummerċjalizzazzjoni kooperattivi, bħal pereżempju arranġamenti ta' mblukkar tal-ispazju jew ta' kondivizjoni tal-kodiċi, ma':

(a) kwalunkwe trasportatur jew trasportaturi tal-ajru tal-Partijiet;

(b) kwalunkwe trasportatur jew trasportaturi tal-ajru ta' pajjiż terz; u

(c) kwalunkwe fornitur tat-trasport fuq xi superfiċje (fuq l-art jew marittimu) ta' kwalunkwe pajjiż,

diment li (i) it-trasportatur li jopera jkollu d-drittijiet tat-traffiku xierqa, (ii) it-trasportatur li jikkummerċjalizza jkollu d-drittijiet tar-rotot sottostanti xierqa, u (iii) l-arranġamenti jkunu jissodisfaw ir-rekwiżiti li normalment jiġu applikati għal dawn l-arranġamenti.

12. Waqt li jithaddmu jew jiġu offruti servizzi tat-trasport bl-ajru skont dan il-Ftehim, soġġett għall-Artikolu A, it-trasportaturi tal-ajru ta' kull Parti għandhom jithallew jidhlu f'arranġamenti ta' kummerċjalizzazzjoni kooperattivi, bħal pereżempju arranġamenti ta' mblukkar tal-ispazju jew ta' kondiviżjoni tal-kodiċi, ma' trasportatur tal-ajru li jkun qiegħed jopera titjira domestika, diment li:

- (a) it-titjira domestika tkun parti minn vjaġġ internazzjonali; u
- (b) l-arranġamenti jkunu jissodisfaw ir-rekwiżiti li normalment jiġu applikati għal dawn l-arranġamenti.

Għall-finijiet ta' dan il-paragrafu, fejn it-trasportatur li jopera titjira domestika jkun trasportatur tal-Unjoni, titjira domestika tfisser rotta fit-territorju ta' Stat Membru tal-UE; u, fejn it-trasportatur li jopera t-titjira domestika jkun trasportatur ta' Stat Membru tal-ASEAN, rotta fit-territorju ta' dak l-Istat Membru tal-ASEAN.

13. Fir-rigward tal-bejgħ tat-trasport tal-passiġġieri bl-ajru li jinvolvi arranġamenti ta' kummerċjalizzazzjoni kooperattivi, ix-xerrej għandu jkun informat fil-punt tal-bejgħ, jew inkella waqt ir-reġistrazzjoni jew qabel ma jitla' abbord jekk ma tkunx meħtieġa reġistrazzjoni għal titjira konnessa, dwar liema fornituri tat-trasport se jkunu qegħdin iħaddmu kull taqsima tas-servizz.

Servizzi intermodali

14. B'rabta mat-trasport tal-passiġġieri, il-fornituri tat-trasport bis-superfiċje ma għandhomx ikunu soġġetti għal-liġijiet u għar-regolamenti li jirregolaw it-trasport bl-ajru biss minħabba li dan it-trasport bis-superfiċje jkun offrut minn trasportatur tal-ajru f'isimhom stess.

15. Minkejja kwalunkwe dispożizzjoni oħra ta' dan il-Ftehim, it-trasportaturi tal-ajru u l-fornituri indiretti tat-trasport tal-merkanzija ta' kull Parti għandhom jithallew jużaw, mingħajr restrizzjoni u b'rabta mat-trasport internazzjonali bl-ajru, kwalunkwe trasport fuq l-art għall-merkanzija lejn jew minn xi punti fit-territorji tal-Partijiet jew f'pajjiżi terzi, inkluż trasport lejn u mill-ajruporti kollha b'faċilitajiet doganali, u (fejn applikabbli) id-dritt li jittrasportaw merkanzija li tkun għadha soġġetta għal-liġijiet u r-regolamenti applikabbli. Din il-merkanzija, kemm jekk tiġi ttrasportata bis-superfiċje jew bl-ajru, għandu jkollha aċċess għall-ipproċessar u għall-faċilitajiet doganali tal-ajruport. Transportatur tal-ajru jista' jagħzel li jwettaq it-trasport bis-superfiċje tiegħu stess jew jipprovdih permezz ta' arranġamenti ma' fornituri oħrajn tat-trasport bis-superfiċje, inkluż it-trasport bis-superfiċje li jkun imħaddem minn trasportaturi tal-ajru oħrajn u minn fornituri indiretti tat-trasport tal-merkanzija bl-ajru. Dawn is-servizzi tat-trasport intermodali tal-merkanzija jistgħu jiġu offruti bi prezz wiegħed inklużiv għat-

trasport ikkombinat bl-ajru u bis-superfiċje, diment li l-konsenjaturi ma jitqarqux dwar il-fatti li jikkonċernaw dan it-trasport.

Lokazzjoni

16. It-trasportaturi tal-ajru ta' kull Parti għandhom jithallew joffru servizzi tat-trasport bl-ajru skont dan il-Ftehim billi:

- (a) jużaw inġenji tal-ajru mikrija mingħajr ekwipaġġ mingħand kwalunkwe lokatur;
- (b) jużaw inġenji tal-ajru mikrija bl-ekwipaġġ mingħand trasportaturi tal-ajru oħrajn tal-istess Parti bħal dik tat-trasportatur tal-ajru lokatarju; jew
- (c) jużaw inġenji tal-ajru mikrija bl-ekwipaġġ mingħand trasportaturi tal-ajru ta' pajjiż ieħor li ma jkunx dak tat-trasportatur tal-ajru lokatarju, diment li l-lokazzjoni tkun iġġustifikata abbażi ta' ħtiġijiet eċċezzjonali, ħtiġijiet ta' kapaċità staġunali jew diffikultajiet operazzjonali tal-lokatarju, u li l-lokazzjoni ma taqbiżx id-durata li tkun strettament meħtieġa sabiex jiġu ssodisfati dawk il-ħtiġijiet jew jinghelbu dawk id-diffikultajiet.

17. Il-Partijiet ikkonċernati jistgħu jeħtieġu li l-arranġamenti ta' lokazzjoni jiġu approvati mill-awtoritajiet kompetenti tagħhom għall-finijiet ta' verifika tal-konformità mal-kundizzjonijiet stipulati f'dan il-paragrafu u mar-rekwiżiti applikabbli tas-sikurezza u tas-sigurtà. Madankollu, fejn Parti tkun teħtieġ tali approvazzjoni, din għandha tagħmel ħilitha sabiex tħaffef il-proċeduri ta' approvazzjoni u timminimizza l-piż amministrattiv għat-trasportaturi tal-ajru kkonċernati. Sabiex jiġi evitat kull dubju, id-dispożizzjonijiet ta' dan il-paragrafu huma mingħajr preġudizzju għal-liġijiet u għar-regolamenti ta' Parti fir-rigward tal-lokazzjoni ta' inġenji tal-ajru mit-trasportaturi tal-ajru ta' dik il-Parti.

ARTIKOLU 11

Dazji doganali u taxxi oħrajn

1. Malli jaslu fit-territorju ta' Parti oħra, l-inġenji tal-ajru mħaddma fit-trasport internazzjonali bl-ajru mit-trasportaturi tal-ajru ta' Parti, it-tagħmir regolari tagħhom, il-fjuwil, il-lubrikanti, il-provvisti tekniċi konsumabbli, it-tagħmir ta' fuq l-art, l-ispare parts (inklużi l-magni), il-ħażniet tal-inġenji tal-ajru (inklużi oġġetti bħall-ikel, ix-xorb u x-xorb alkoħoliku, it-tabakk, u prodotti oħrajn intenzjonati għall-bejgħ jew l-użu mill-passiġġieri fi kwantitajiet limitati waqt it-titjira), kif ukoll oġġetti oħrajn li jkunu intenzjonati sabiex jintużaw jew li jintużaw biss b'rabta mat-tħaddim jew mas-servizzjar tal-inġenji tal-ajru involuti fit-trasport internazzjonali bl-ajru, abbażi tar-

reċiproċità, kemm jista' jkun possibbli skont il-liġijiet u r-regolamenti domestiċi rispettivi tal-Partijiet, u diment li dan it-tagħmir u l-provvisti jibqgħu abbord l-inġenji tal-ajru, għandhom ikunu eżentati minn kull restrizzjoni fuq l-importazzjoni, taxxa fuq il-proprjetà u imposta fuq il-kapital, dazju doganali, dazju tas-sisa, tariffa ta' spezzjoni, taxxa fuq il-valur miżjud jew taxxa indiretta simili, kif ukoll minn kull tariffa u imposta simili li tkun:

- (a) imposta mill-awtoritajiet rilevanti ta' dik il-Parti l-oħra; u
- (b) mhux ibbażata fuq il-kost tas-servizz ipprovdut.

Sabiex jiġi evitat kull dubju, l-inġenji tal-ajru u oġġetti oħra msemmija f'dan il-paragrafu għandhom jitqiesu bħala proprjetà mobbli, u xejn f'dan l-Artikolu ma għandu jaffettwa l-validità u l-applikazzjoni tal-Artikolu 24 tal-Konvenzjoni ta' Chicago.

2. Kemm jista' jkun skont il-liġijiet u r-regolamenti domestiċi rispettivi tal-Partijiet u abbażi tar-reċiproċità, dawn li ġejjin ukoll għandhom ikunu eżentati mit-taxxi, mill-imposti, mid-dazji, mill-miżati u mit-tariffi msemmija fil-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, għajr it-tariffi bbażati fuq il-kost tas-servizz ipprovdut:

- (a) il-ħażniet tal-inġenji tal-ajru mdaħħla jew fornuti fit-territorju ta' Parti oħra u mtellgħin abbord, fi ħdan limiti raġonevoli, sabiex jintużaw fuq inġenju tal-ajru li jkun se jitlaq ta' trasportatur tal-ajru ta' Parti involuta fit-trasport internazzjonali bl-ajru, anke meta dawn il-ħażniet ikunu se jintużaw waqt parti mill-vjaġġ imwettaq fuq it-territorju msemmi;
- (b) it-tagħmir ta' fuq l-art u l-ispare parts (inklużi l-magni) imdaħħla fit-territorju ta' Parti oħra għas-servizzjar, il-manutenzjoni jew it-tiswija ta' inġenju tal-ajru ta' trasportatur tal-ajru ta' Parti użat fit-trasport internazzjonali bl-ajru, anke meta dan it-tagħmir u l-ispare parts ikunu se jintużaw waqt parti mill-vjaġġ imwettaq fuq it-territorju msemmi;
- (c) il-fjuwil, il-lubrikanti u l-provvisti tekniċi konsumabbli mdaħħla jew fornuti fit-territorju ta' Parti oħra sabiex jintużaw fuq inġenju tal-ajru ta' trasportatur tal-ajru ta' Parti involuta fit-trasport internazzjonali bl-ajru, anke meta dawn il-provvisti jkunu se jintużaw waqt parti mill-vjaġġ imwettaq fuq it-territorju msemmi; u
- (d) il-materjal stampat, kif previst mil-leġislazzjoni doganali ta' Parti oħra, imdaħħal jew furnut fit-territorju ta' dik il-Parti u mtella' abbord sabiex jintuża fuq inġenju tal-ajru li jkun se jitlaq ta' trasportatur tal-ajru ta' Parti involuta fit-trasport internazzjonali bl-ajru, anke meta dan il-materjal stampat ikun se jintuża waqt parti mill-vjaġġ imwettaq fuq it-territorju msemmi.

3. Fir-rigward tal-eżenzjonijiet previsti f'dan l-Artikolu, il-Partijiet għandhom jagħtu lit-trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra trattament mhux anqas favorevoli minn dak li jagħtu lit-trasportaturi tal-ajru tagħhom stess jew lit-trasportaturi ta' kwalunkwe pajjiż terz, skont liema jkun l-aktar favorevoli.

4. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jipprevjeni lil Parti milli timponi taxxi, imposti, dazji, miżati jew tariffi, fuq bażi nondiskriminatorja, fuq il-fjuwil fornut fit-territorju tagħha sabiex jintuża f'ingenju tal-ajru ta' trasportatur tal-ajru ta' Parti oħra li jopera bejn żewġ punti fit-territorju tagħha.

5. It-tagħmir regolari li jingarr abbord, kif ukoll il-materjal, il-provvisti u l-ispare parts imsemmija fil-paragrafi 1 u 2 ta' dan l-Artikolu, li normalment jinżammu abbord l-ingenji tal-ajru mħaddma minn trasportatur tal-ajru ta' Parti, jistgħu jinħattu fit-territorju tal-Parti l-oħra biss bl-approvazzjoni tal-awtoritajiet doganali ta' dik il-Parti l-oħra u jista' jkun meħtieġ li jinżammu taħt is-supervizjoni jew taħt il-kontroll tal-istess awtoritajiet sa meta jerġgħu jiġu esportati jew inkella sa meta jintremew, f'konformità mar-regolament doganali.

6. L-eżenzjonijiet imsemmija f'dan l-Artikolu għandhom ikunu disponibbli wkoll fejn it-trasportaturi tal-ajru ta' Parti jkunu daħlu f'kuntratt ma' trasportatur tal-ajru ieħor, li dan ukoll ikun qiegħed igawdi minn dawn l-eżenzjonijiet minn Parti oħra, għas-self jew it-trasferiment fit-territorju ta' dik il-Parti l-oħra tal-oġġetti speċifikati fil-paragrafi 1 u 2 ta' dan l-Artikolu.

7. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jipprevjeni lil Parti milli timponi taxxi, imposti, dazji, miżati jew tariffi fuq l-oġġetti mibjugħa, għajr dawk għall-konsum abbord, lill-passiġġieri matul parti minn servizz bl-ajru bejn żewġ punti fit-territorju tagħha, li fih ikunu permessi l-imbarkazzjoni jew l-iżbark.

8. Il-bagalji u l-merkanzija fi tranzitu dirett tul it-territorju ta' Parti għandhom ikunu eżentati mit-taxxi, mid-dazji doganali, mill-miżati u minn tariffi simili oħrajn li ma jkunux ibbażati fuq il-kost tas-servizz ipprovdut.

9. Jista' jkun meħtieġ li t-tagħmir u l-provvisti msemmija fil-paragrafi 1 u 2 ta' dan l-Artikolu jinżammu taħt is-supervizjoni jew taħt il-kontroll tal-awtoritajiet kompetenti.

10. Id-dispożizzjonijiet tal-ftehimiet rispettivi fis-seħħ bejn l-Istati Membri tal-ASEAN u l-Istati Membri tal-UE sabiex tiġi evitata t-taxxa doppja fuq l-introjt u fuq il-kapital mhumieq affettwati minn dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 12

Tariffi fuq l-utenti

1. Kull Parti għandha tiżgura li kwalunkwe tariffa fuq l-utenti imposta mill-awtoritajiet jew mill-korpi kompetenti tagħha fuq it-trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra għall-użu tan-navigazzjoni bl-ajru u tal-kontroll tat-traffiku tal-ajru tkun relatata mal-kostijiet u tkun nondiskriminatorja, u tkun fuq termini mhux anqas favorevoli mit-termini l-aktar favorevoli disponibbli għal kwalunkwe trasportatur tal-ajru ieħor f'ċirkostanzi simili fiż-żmien meta jiġu applikati t-tariffi.

2. Għajr it-tariffi imposti fir-rigward tas-servizzi deskritti fil-paragrafu 5 tal-Artikolu 10, kull Parti għandha tiżgura li kwalunkwe tariffa fuq l-utenti imposta mill-awtoritajiet jew mill-korpi kompetenti tagħha li jimponuha fuq it-trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra għall-użu tal-ajruport, tas-sigurtà tal-avjazzjoni u tal-faċilitajiet u s-servizzi relatati ma tkunx diskriminatorja b'mod ingust, u għandha tkun imqassma b'mod ekwu fost il-kategoriji ta' utenti. Dawn it-tariffi ma għandhomx jaqbu l-kost sħiħ għall-awtoritajiet jew għall-korpi kompetenti li jimponu t-tariffi għall-provvediment tal-faċilitajiet u tas-servizzi xierqa tal-ajruport u tas-sigurtà tal-avjazzjoni f'dak l-ajruport jew f'dawk l-ajruporti li fih(om) tapplika sistema komuni ta' impożizzjoni ta' tariffi. Madankollu, dawn it-tariffi jistgħu jinkludu redditu raġonevoli fuq l-assi wara d-deprezzament. Il-faċilitajiet u s-servizzi li fuqhom jiġu imposti tariffi fuq l-utenti għandhom jiġu pprovduti fuq bażi effiċjenti u ekonomika. Fi kwalunkwe każ, dawn it-tariffi għandhom jiġu imposti fuq it-trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra skont termini li ma jkunux anqas favorevoli mit-termini l-aktar favorevoli disponibbli għal kwalunkwe trasportatur tal-ajru ieħor f'ċirkostanzi simili fi żmien l-applikazzjoni tat-tariffi.

3. Kull Parti għandha teħtieġ li l-awtoritajiet jew il-korpi kompetenti tagħha li jimponu t-tariffi jikkonsultaw mat-trasportaturi tal-ajru li jużaw is-servizzi u l-faċilitajiet u jiskambjaw magħhom l-informazzjoni li tkun meħtieġa sabiex tkun possibbli valutazzjoni akkurata tar-raġonevolezza tat-tariffi f'konformità mal-prinċipji stipulati fil-paragrafi 1 u 2 ta' dan l-Artikolu. Kull Parti għandha tiżgura li l-awtoritajiet jew il-korpi kompetenti tagħha li jimponu t-tariffi fuq l-utenti jinnotifikaw b'mod raġonevoli lit-trasportaturi tal-ajru dwar kwalunkwe proposta għal bidliet fit-tariffi fuq l-utenti, sabiex dawn ikunu jistgħu jesprimu l-fehmiet tagħhom u jressqu xi kummenti qabel isiru xi bidliet.

ARTIKOLU 13

Tariffi

1. Il-Partijiet għandhom jippermettu li t-tariffi jiġu stabbiliti liberament mit-trasportaturi tal-ajru tal-Partijiet.

2. Għall-finijiet ta' informazzjoni biss u fuq bażi nondiskriminatorja, kwalunkwe Parti tista' teħtieġ li t-tariffi offruti għas-servizzi li joriġinaw mit-territorju tagħha mit-trasportaturi tal-ajru ta' kwalunkwe waħda mill-Partijiet jiġu nnotifikati lill-awtoritajiet kompetenti tagħha fuq bażi simplifikata. Jista' jkun meħtieġ li din in-notifika mit-trasportaturi tal-ajru ssir wara l-offerta inizjali ta' tariffa.

ARTIKOLU 14

Statistika

1. Kull Parti għandha tipprovdi lill-Partijiet l-oħra bl-istatistika disponibbli relatata mat-trasport bl-ajru skont dan il-Ftehim hekk kif jista' jkun meħtieġ b'mod raġonevoli, soġġett għal-liġijiet u r-regolamenti rispettivi tal-Partijiet u fuq bażi nondiskriminatorja.

2. Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw sabiex jiffaċilitaw l-iskambju ta' informazzjoni statistika bejniethom għall-finijiet ta' monitoraġġ tal-iżvilupp tat-trasport bl-ajru skont dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 15

Sikurezza tal-avjazzjoni

1. Il-Partijiet jafferaw mill-għdid l-importanza ta' kooperazzjoni mill-qrib fil-qasam tas-sikurezza tal-avjazzjoni. F'dak il-kuntest, il-Partijiet jaqblu li jkomplu jikkooperaw fejn xieraq, b'mod partikolari fil-faċilitazzjoni tal-iskambju ta' informazzjoni dwar is-sikurezza, fil-partecipazzjoni possibbli fl-attivitajiet ta' sorveljanza ta' xulxin jew fit-tweġġ ta' attivitajiet konġunti ta' sorveljanza, kif ukoll fl-iżvilupp ta' proġetti u inizzjattivi konġunti, inkluż ma' pajjiżi li mhumiex parti f'dan il-Ftehim.

2. Iċ-ċertifikati tal-ajrunavigabbiltà, iċ-ċertifikati tal-kompetenza u l-liċenzji maħruġa jew validati minn Parti u li jkunu għadhom fis-seħħ għandhom jiġu rikonoxxuti bħala validi minn Parti oħra u mill-awtoritajiet kompetenti tagħha għall-finijiet tat-tħaddim ta' servizzi tal-ajru skont dan il-Ftehim, diment li dawn iċ-ċertifikati jew liċenzji jkunu nharġu jew ġew validati mill-anqas skont l-istandards internazzjonali rilevanti stabbiliti skont il-Konvenzjoni ta' Chicago u f'konformità magħhom.

3. Kull Parti tista' titlob, fi kwalunkwe ħin, konsultazzjonijiet rigward l-istandards tas-sikurezza miżmuma u amministrati minn Parti oħra f'oqsma relatati mal-faċilitajiet ajrunawtiċi, mal-ekwipaġġ tat-titjira, mal-inġenji tal-ajru u mat-tħaddim tal-inġenji tal-ajru. Dawn il-konsultazzjonijiet għandhom isiru fi żmien tletin (30) jum mid-data tal-wasla tat-talba.

4. Jekk, wara dawn il-konsultazzjonijiet imsemmija fil-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu, il-Parti rikjedenti ssib li dik il-Parti l-oħra ma żżommx u ma tamministrax b'mod effettiv l-istandards tas-sikurezza fl-oqsma msemmija fil-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu li jkunu mill-anqas ugwali għall-istandards minimi stabbiliti skont il-Konvenzjoni ta' Chicago, dik il-Parti l-oħra għandha tiġi nnotifikata b'dawn is-sejbiet u

bil-passi meqjusa bħala meħtieġa sabiex tikkonforma ma' dawn l-istandards minimi. F'każ li dik il-Parti l-oħra ma tiħux azzjoni korrettiva xierqa fi żmien ħmistax-il (15-il) jum mid-data tal-wasla ta' din in-notifika jew f'perjodu ta' żmien miftiehem, dan għandu jikkostitwixxi raġuni valida sabiex il-Parti rikjedenti msemmija fil-paragrafu 3 ta' dan l-Artikolu tirrifjuta, tirrevoka, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq jew tillimita l-awtorizzazzjoni operazzjonali jew il-permessi tekniċi ta' trasportatur tal-ajru li jkun taħt is-sorveljanza tas-sikurezza ta' dik il-Parti l-oħra, jew inkella tirrifjuta, tirrevoka, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq jew tillimita l-operazzjonijiet ta' trasportatur tal-ajru li jkun taħt is-sorveljanza tas-sikurezza ta' dik il-Parti l-oħra.

5. Waqt li jkun fit-territorju ta' Parti oħra, kwalunkwe inġenju tal-ajru mħaddem minn trasportatur tal-ajru ta' Parti jew inkella f'ismu jista' jkun soġġett għal spezzjoni fir-rampa mill-awtoritajiet kompetenti ta' dik il-Parti l-oħra, sabiex tiġi vverifikata l-validità tad-dokumenti rilevanti tal-inġenju tal-ajru u ta' dawk tal-membri tal-ekwipaġġ tiegħu, kif ukoll il-kundizzjoni apparenti tal-inġenju tal-ajru u tat-tagħmir tiegħu, diment li dan l-eżami ma jikkawżax dewmien mhux raġonevoli fit-tħaddim tal-inġenju tal-ajru.

6. Jekk Parti, wara li twettaq spezzjoni fir-rampa, issib li inġenju tal-ajru jew it-tħaddim ta' inġenju tal-ajru ma jkunx jikkonforma mal-istandards minimi stabbiliti skont il-Konvenzjoni ta' Chicago jew li jkun hemm nuqqas ta' manutenzjoni u amministrazzjoni effettivi tal-istandards tas-sikurezza stabbiliti skont il-Konvenzjoni ta' Chicago, jew jekk jiġi miċħud l-aċċess għall-ispezzjoni fir-rampa, dik il-Parti għandha tinnotifika lill-awtoritajiet kompetenti ta' dik il-Parti l-oħra, li jkunu responsabbli għas-sorveljanza tas-sikurezza tat-trasportatur tal-ajru li jħaddem l-inġenju tal-ajru, b'dawn is-sejbiet u bil-passi meqjusa bħala meħtieġa sabiex jikkonformaw ma' dawn l-istandards minimi. F'każ li ma titteħidx azzjoni korrettiva xierqa fi żmien ħmistax-il (15-il) jum mid-data tal-wasla ta' din in-notifika jew f'perjodu ta' żmien miftiehem, dan għandu jikkostitwixxi raġuni valida sabiex l-ewwel Parti tirrifjuta, tirrevoka, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq jew tillimita l-awtorizzazzjoni operazzjonali jew il-permessi tekniċi tat-trasportatur tal-ajru li jħaddem l-inġenju tal-ajru, jew inkella tirrifjuta, tirrevoka, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq jew tillimita l-operazzjonijiet tat-trasportatur tal-ajru li jħaddem l-inġenju tal-ajru.

7. Kull Parti għandu jkollha d-dritt li tiegħu azzjoni immedjata, inkluż id-dritt li tirrevoka, tissospendi jew tillimita l-awtorizzazzjonijiet operazzjonali jew il-permessi tekniċi ta' trasportatur tal-ajru ta' Parti oħra, jew inkella tissospendi jew tillimita l-operazzjonijiet ta' trasportatur tal-ajru ta' Parti oħra, jekk tikkonkludi li din l-azzjoni tkun meħtieġa fid-dawl ta' theddid immedjat għas-sikurezza tal-avjazzjoni. Il-Parti li tiegħu dawn il-miżuri għandha tinforma minnufih lill-Parti l-oħra u tipprovdi r-raġunijiet għall-azzjoni tagħha.

8. Kwalunkwe azzjoni li tittieħed minn Parti f'konformità mal-paragrafi 4, 6 jew 7 ta' dan l-Artikolu ma għandhiex titkompla ladarba l-bażi għat-teħid ta' dik l-azzjoni ma tibqax teżisti.

ARTIKOLU 16

Sigurtà tal-avjazzjoni

1. Il-Partijiet jaffer maw mill-ġdid l-obbligi tagħhom lejn xulxin sabiex jipprevedu s-sigurtà tal-avjazzjoni ċivili kontra atti ta' interferenza illegali, u b'mod partikolari l-obbligi tagħhom skont il-Konvenzjoni ta' Chicago, il-Konvenzjoni dwar ir-Reati u Ċerti Atti Oħra Mwertqa Abbord l-Inġenji tal-Ajru ffirmata f'Tokyo fl-14 ta' Settembru 1963, il-Konvenzjoni għat-Trażzin ta' Htif Illegali ta' Inġenji tal-Ajru ffirmata f'The Hague fis-16 ta' Diċembru 1970, il-Konvenzjoni għat-Trażzin ta' Atti Illegali kontra s-Sikurezza tal-Avjazzjoni Ċivili ffirmata f'Montreal fit-23 ta' Settembru 1971, il-Protokoll għat-Trażzin ta' Atti Illegali ta' Vjolenza fl-Ajruporti li Jservu l-Avjazzjoni Ċivili Internazzjonali ffirmat f'Montreal fl-24 ta' Frar 1988, u l-Konvenzjoni dwar l-Immarkar ta' Splussivi tal-Plastik għall-Finijiet ta' Identifikazzjoni ffirmata f'Montreal fl-1 ta' Marzu 1991, sa fejn il-Partijiet huma partijiet f'dawn il-konvenzjonijiet, kif ukoll il-konvenzjonijiet u l-protokoll li oħra kollha relatati mas-sigurtà tal-avjazzjoni ċivili li l-Partijiet ikunu partijiet fihom.

2. Fuq talba, il-Partijiet għandhom jipprovdu l-assistenza kollha meħtieġa lil xulxin sabiex jindirizzaw kwalunkwe theddid għas-sigurtà tal-avjazzjoni ċivili, inkluż sabiex jiġu evitati atti ta' htf illegali ta' inġenji tal-ajru ċivili u atti illegali oħrajn kontra s-sikurezza ta' dawn l-inġenji tal-ajru, tal-passiġġieri u tal-ekwipaġġ tagħhom, tal-ajruporti u tal-faċilitajiet tan-navigazzjoni bl-ajru, u kwalunkwe theddid ieħor għas-sigurtà tal-avjazzjoni ċivili.

3. Fir-relazzjonijiet reċiproċi tagħhom, il-Partijiet għandhom jikkonformaw mal-istandards tas-sigurtà tal-avjazzjoni stabbiliti mill-ICAO. Dawn għandhom jeħtieġu li l-operaturi tal-inġenji tal-ajru fir-reġistri tagħhom, l-operaturi tal-inġenji tal-ajru li jkollhom il-post tan-negozju ewlieni jew residenza permanenti fit-territorju tagħhom, kif ukoll l-operaturi tal-ajruporti fit-territorju tagħhom, jikkonformaw ma' dawn l-istandards tas-sigurtà tal-avjazzjoni.

4. Kull Parti għandha tiżgura li fit-territorju tagħha jittieħdu miżuri effettivi sabiex l-avjazzjoni ċivili tiġi protetta kontra atti ta' interferenza illegali, inkluż l-iskrinjar tal-passiġġieri u tal-bagalji tal-idejn tagħhom, l-iskrinjar tal-bagalji tal-istiva, l-iskrinjar u l-kontrolli tas-sigurtà għal persuni li mhumiex passiġġieri (inkluż l-ekwipaġġ) u għall-oġġetti li jgħorru magħhom, l-iskrinjar u l-kontrolli tas-sigurtà għall-merkanzija, għall-posta, għall-provvisti ta' waqt it-tiġira u tal-ajruport, u l-kontroll tal-aċċess għaż-żoni ristretti tan-naħa tal-ajru u dawk ta' sigurtà. Dawn il-miżuri għandhom jiġu aġġustati skont kemm jiżdied it-theddid għas-sigurtà tal-avjazzjoni ċivili. Kull Parti taqbel li għandhom jiġu osservati d-dispożizzjonijiet tas-sigurtà meħtieġa minn Parti oħra b'rabta mal-ammissjoni ta' inġenji tal-ajru fit-territorju tagħha, mat-tħaddim fi hndan dan it-territorju u mat-tluq minnu.

5. B'kunsiderazzjoni sħiħa u rispett reċiproku għas-sovranià ta' xulxin, Parti tista' tadotta miżuri ta' sigurtà għad-dhul fit-territorju tagħha, kif ukoll miżuri ta' emerġenza, sabiex tilqa' kontra theddid speċifiku għas-sigurtà, u dan għandu jiġi kkomunikat lill-Parti jew lill-Partijiet ikkonċernati mingħajr dewmien. Kull Parti għandha tqis b'mod pożittiv kwalunkwe talba minn Parti oħra għal miżuri ta' sigurtà speċjali raġonevoli, u dik il-Parti l-oħra għandha tieħu inkunsiderazzjoni l-miżuri ta' sigurtà li jkunu diġà qegħdin jiġu applikati mill-ewwel Parti u kwalunkwe fehma li l-ewwel Parti tista' toffri. Għajr fejn ma jkunx possibbli b'mod raġonevoli u f'każijiet ta' emerġenza, kull Parti għandha tinforma lill-Parti jew lill-Partijiet ikkonċernati bil-quddiem dwar kwalunkwe miżura ta' sigurtà speċjali li tkun beħsiebha tintroduċi li jista' jkollha impatt finanzjarju jew operazzjonali sinifikanti fuq is-servizzi tat-trasport bl-ajru offrti skont

dan il-Ftehim. Kwalunkwe waħda mill-Partijiet tista' titlob laqgħa tal-Kumitat Kongunt sabiex jiġu diskussi dawn il-miżuri ta' sigurtà, kif previst fl-Artikolu 23.

6. Madankollu, kull Parti tagħraf li xejn f'dan l-Artikolu ma jillimita l-kapaċità ta' Parti oħra li tirrifjuta d-dħul fit-territorju tagħha lil xi titjira jew titjiriet li hija tqis bħala theddida għas-sigurtà tagħha.

7. Mingħajr preġudizzju għall-ħtieġa li tittiehed azzjoni immedjata sabiex tiġi protetta s-sigurtà tal-avjazzjoni, il-Partijiet jafferma li, meta jqisu l-miżuri ta' sigurtà, Parti għandha tevalwa l-effetti negattivi possibbli fuq it-trasport internazzjonali bl-ajru u, diment li ma tkunx ristretta bil-liġi, għandha tieħu inkunsiderazzjoni dawn il-fatturi meta tiddetermina liema miżuri jkunu meħtieġa u xierqa sabiex jiġi indirizzat dak it-tħassib dwar is-sigurtà.

8. Meta jseħħ ħtif illegali ta' inġenju tal-ajru ċivili (jew ikun hemm theddida ta' dan) jew meta jseħħu atti illegali oħrajn kontra s-sikurezza ta' inġenju tal-ajru, tal-passiġġieri, tal-ekwipaġġ, tal-ajruporti jew tal-faċilitajiet ta' navigazzjoni bl-ajru, il-Partijiet għandhom jgħinu lil xulxin billi jiffaċilitaw il-komunikazzjonijiet u miżuri xierqa oħrajn maħsuba sabiex itemmu dak l-inċident jew dik it-theddida malajr u b'mod sikur.

9. Kull Parti għandha tieħu l-miżuri kollha li hija tqis bħala prattiċi sabiex tiżgura li inġenju tal-ajru li jkun soġġett għal att ta' ħtif illegali jew atti oħrajn ta' interferenza illegali u li jkun fuq l-art fit-territorju tagħha jinżamm fuq l-art sakemm it-tluq tiegħu ikun meħtieġ mid-dmir prevalenti li tiġi protetta l-ħajja umana. Fejn ikun prattiku, dawn il-miżuri għandhom jittieħdu abbażi ta' konsultazzjonijiet reċiproċi mal-Parti jew mal-Partijiet ikkonċernati.

10. Meta Parti jkollha raġunijiet raġonevoli sabiex temmen li Parti oħra ma tkunx ikkonformat mad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Artikolu, l-ewwel Parti tista' titlob konsultazzjonijiet immedjati ma' dik il-Parti l-oħra. Dawn il-konsultazzjonijiet għandhom jibdew fi żmien tletin (30) jum mid-data tal-wasla ta' talba bħal din. F'każ li ma jintlaħaqx ftehim sodisfaċenti fi żmien ħmistax-il (15-il) jum jew f'perjodu ta' żmien miftiehem mid-data tal-bidu ta' dawn il-konsultazzjonijiet, dan għandu jikkostitwixxi raġuni valida sabiex il-Parti li tkun talbet il-konsultazzjonijiet tieħu azzjoni sabiex tirrifjuta, tirrevoka, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq jew tillimita l-awtorizzazzjoni operazzjonali jew il-permessi tekniċi tat-trasportaturi tal-ajru ta' dik il-Parti l-oħra sabiex tiżgura l-konformità mad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Artikolu. Meta jkun meħtieġ minħabba xi emerġenza, jew sabiex jiġi evitat aktar nuqqas ta' konformità ma' dan l-Artikolu, l-ewwel Parti tista' tieħu azzjoni *interim* sabiex tirrifjuta, tirrevoka, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq jew tillimita l-awtorizzazzjoni operazzjonali jew il-permessi tekniċi tat-trasportaturi tal-ajru ta' dik il-Parti l-oħra sabiex tiżgura l-konformità mad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Artikolu.

11. Kull azzjoni meħuda f'konformità mal-paragrafu 10 ta' dan l-Artikolu mill-ewwel Parti msemmija f'dak il-paragrafu għandha titwaqqaf malli l-Parti l-oħra kkonċernata tikkonforma ma' dan l-Artikolu.

ARTIKOLU 17

Immaniġġjar tat-traffiku tal-ajru

1. Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw fuq kwistjonijiet li jikkonċernaw is-servizzi tan-navigazzjoni bl-ajru, inkluża s-sorveljanza tas-sikurezza tagħhom. Huma jaqblu li jindirizzaw kwalunkwe kwistjoni ta' politika relatata mat-twettiq tal-immaniġġjar tat-traffiku tal-ajru, bil-ħsieb li tiġi ottimizzata l-effiċjenza ġenerali tat-titjiriet, li jitnaqqsu l-kostijiet, li jiġi mminimizzat l-impatt ambjentali, u li jissaħħu s-sikurezza u l-kapaċità tal-flussi tat-traffiku tal-ajru bejn is-sistemi eżistenti ta' mmaniġġjar tat-traffiku tal-ajru tal-Partijiet.

2. Il-Partijiet jaqblu li jheġġu lill-awtoritajiet kompetenti u lill-fornituri tas-servizzi tan-navigazzjoni bl-ajru tagħhom sabiex jikkooperaw sabiex jiżguraw l-interoperabbiltà bejn is-sistemi tal-immaniġġjar tat-traffiku tal-ajru tal-Partijiet kif ukoll sabiex jesploraw aktar integrazzjoni tas-sistemi tal-Partijiet, sabiex inaqqsu l-impatt ambjentali tal-avjazzjoni, u sabiex jaqsmu l-informazzjoni fejn xieraq.

3. Il-Partijiet jaqblu li jippromwovu l-kooperazzjoni bejn il-fornituri tas-servizzi tan-navigazzjoni bl-ajru tagħhom sabiex jiskambjaw id-*data* dwar it-titjiriet u jikkordinaw il-flussi tat-traffiku sabiex jottimizzaw l-effiċjenza tat-titjiriet, bil-għan li jinkisbu prevedibbiltà, puntwalità u kontinwità tas-servizz aħjar għat-traffiku tal-ajru.

4. Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw fuq il-programmi ta' modernizzazzjoni tal-immaniġġjar tat-traffiku tal-ajru tagħhom, inklużi kemm attivitajiet ta' żvilupp kif ukoll ta' tnedija, u li jheġġu l-partecipazzjoni inkroċjata fl-attivitajiet ta' validazzjoni u dimostrazzjoni.

ARTIKOLU 18

L-ambjent

1. Il-Partijiet jappoġġaw il-ħtieġa li jithares l-ambjent billi jiġi promoss l-iżvilupp sostenibbli tal-avjazzjoni. Il-Partijiet beħsiebhom jaħdmu flimkien sabiex jidentifikaw il-problemi relatati mal-impatti tal-avjazzjoni internazzjonali fuq l-ambjent.

2. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza li jaħdmu flimkien u mal-komunità globali sabiex iqisu u jimminimizzaw l-effetti tal-avjazzjoni fuq l-ambjent.

3. Il-Partijiet itennu l-importanza li jiġi indirizzat it-tibdil fil-klima u, għal dan il-għan, jaqblu li jikkooperaw fl-indirizzar tal-emissjonijiet ta' gassijiet serra (minn hawn 'il quddiem imsejha "GHG") assoċjati mal-avjazzjoni, kemm fil-livell domestiku kif ukoll f'dak internazzjonali.

4. Il-Partijiet jaqblu li jiskambjaw informazzjoni u li jkollhom djalogu regolari fost l-esperti sabiex isaħħu l-kooperazzjoni sabiex jindirizzaw l-impatt ambjentali tal-avjazzjoni internazzjonali, inkluż f'oqsma bħar-riċerka u l-iżvilupp, il-fjuwils tal-avjazzjoni sostenibbli, kwistjonijiet relatati mal-istorbju, u dwar miżuri oħrajn immirati lejn l-indirizzar tal-emissjonijiet ta' GHG, filwaqt li jieħdu inkunsiderazzjoni d-drittijiet u l-obbligi ambjentali multilaterali tagħhom.

5. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-ħtieġa li jieħdu miżuri xierqa sabiex jipprevjenu jew b'xi mod ieħor jindirizzaw l-impatti ambjentali tat-trasport bl-ajru, diment li dawn il-miżuri jkunu kompletament konsistenti mad-drittijiet u l-obbligi tagħhom skont id-dritt internazzjonali.

ARTIKOLU 19

Responsabbiltà tat-trasportaturi tal-ajru

Il-Partijiet li rratifikaw il-Konvenzjoni ta' Montreal jafferemaw mill-ġdid l-obbligi tagħhom skont il-Konvenzjoni ta' Montreal. Il-Partijiet li jifdal jimpenjaw ruħhom li jirratifikaw il-Konvenzjoni ta' Montreal mill-aktar fis possibbli u li jinnotifikaw lill-Kumitat Kongunt kif xieraq.

ARTIKOLU 20

Protezzjoni tal-konsumatur

Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw sabiex jipproteġu l-interessi tal-konsumaturi fit-trasport bl-ajru. L-objettiv ta' din il-kooperazzjoni għandu jkun li jinkiseb livell għoli ta' protezzjoni tal-konsumatur, filwaqt li jitqiesu l-interess tal-partijiet ikkonċernati kollha u l-karatteristiċi differenti tal-Partijiet. Għal dan il-għan, il-Partijiet għandhom jikkonsultaw lil xulxin fil-Kumitat Kongunt dwar kwistjonijiet ta' interess għall-konsumatur, inklużi l-miżuri ppjanati tagħhom, bil-ħsieb li tinkiseb aktar kompatibbiltà bejn is-sistemi rispettivi tal-Partijiet, sa fejn dan ikun possibbli.

ARTIKOLU 21

Sistemi kompjuterizzati ta' prenotazzjoni

1. Il-bejjiegħa ta' CRS li joperaw fit-territorju ta' Parti għandhom jithallew idaħħlu, iżommu u jagħmlu liberament disponibbli s-CRS tagħhom lill-aġenziji tal-ivvjaġġar jew lill-kumpaniji tal-ivvjaġġar li n-negozju ewlieni tagħhom ikun id-distribuzzjoni ta' prodotti relatati mal-ivvjaġġar fit-territorju ta' Parti oħra, diment li s-CRS ikun jikkonforma ma' kwalunkwe rekwiżit regolatorju rilevanti ta' dik il-Parti l-oħra.

2. Il-Partijiet għandhom iħassru kull rekwiżit eżistenti li jista' jillimita l-aċċess liberu mis-CRS ta' Parti għas-suq tal-Parti l-oħra, jew inkella li jillimita l-kompetizzjoni b'xi mod ieħor bejn il-bejjiegħa tas-CRS. Il-Partijiet ma għandhomx jadottaw rekwiżiti bħal dawn fil-futur.

3. L-ebda Parti ma għandha, fit-territorju tagħha, timponi jew tippermetti l-impożizzjoni fuq il-bejjiegħa tas-CRS ta' Parti oħra rekwiżiti fir-rigward tal-wiri tas-CRS li jkunu differenti minn dawk imposti fuq il-bejjiegħa tas-CRS tagħha stess jew fuq bejjiegħa tas-CRS oħra li joperaw fis-suq tagħha. L-ebda Parti ma għandha tipprevjeni l-ilħuq ta' ftehimiet bejn il-bejjiegħa tas-CRS, il-fornituri tagħhom u l-abbonati tagħhom li jiffaċilitaw il-wiri ta' informazzjoni komprensiva u imparzjali dwar l-ivvjagġar lill-konsumaturi, jew l-issodisfar tar-rekwiżiti regolatorji dwar wiri newtrali.

4. Is-sidien u l-operaturi ta' CRS ta' Parti, soġġetti għar-rekwiżiti regolatorji rilevanti ta' Parti oħra, għandu jkollhom l-istess opportunità ta' sjieda jew ta' tħaddim ta' CRS fit-territorju ta' dik il-Parti l-oħra bħalma jkollhom is-sidien u l-operaturi ta' kull CRS oħra li joperaw fis-suq ta' dik il-Parti l-oħra.

5. Fejn is-CRS ikunu koperti minn ftehim ta' kummerċ ħieles (li jaqa' taħt il-paragrafu 1 tal-Artikolu V.1 tal-Ftehim Ġenerali dwar il-Kummerċ fis-Servizzi) li jiġi ffirmat jew innegożjat bejn l-Unjoni u Stat Membru tal-ASEAN, il-paragrafi 1 sa 4 ta' dan l-Artikolu ma għandhomx japplikaw għal dak l-Istat Membru tal-ASEAN.

ARTIKOLU 22

Aspetti soċjali

1. Il-Partijiet jirrikonoxxu l-importanza li jitqiesu l-effetti ta' dan il-Ftehim fuq ix-xogħol, l-impjeg u l-kundizzjonijiet tax-xogħol. Il-Partijiet jaqblu li jikkooperaw fuq kwistjonijiet relatati max-xogħol fi hdan l-ambitu ta' dan il-Ftehim, inkluż b'rabta mal-impatti fuq l-impjeg, id-drittijiet fundamentali fuq il-post tax-xogħol, il-kundizzjonijiet tax-xogħol, il-protezzjoni soċjali u d-djalogo soċjali.

2. Il-Partijiet jirrikonoxxu d-dritt ta' kull Parti li tistabbilixxi l-livell tagħha ta' protezzjoni domestika tal-ħaddiema hekk kif tqis xieraq, kif ukoll li tadotta jew li timmodifika kif xieraq il-liġijiet u l-politiki rilevanti tagħha, b'mod konsistenti mal-prinċipji ta' standards rikonoxxuti fil-livell internazzjonali fil-konvenzjonijiet internazzjonali li tkun parti fihom. Il-Partijiet għandhom jiżguraw li d-drittijiet u l-prinċipji fil-liġijiet u fir-regolamenti rispettivi tagħhom ma jiġux imminati, anzi jiġu infurzati b'mod effettiv.

3. Kull Parti għandha tkompli ttejjeb il-liġijiet u l-politiki tagħha, u għandha tagħmel hiliha sabiex tipprova u ttejjeg livelli għoljin ta' protezzjoni tal-ħaddiema fis-settur tal-avjazzjoni. Il-Partijiet jirrikonoxxu li l-ksur tal-prinċipji u tad-drittijiet fundamentali fuq ix-xogħol ma jistax jiġi invokat jew użat b'xi mod ieħor bħala vantaġġ

komparattiv leġittimu u li l-istandards tax-xogħol ma għandhomx jintużaw għal skopijiet ta' protezzjoniżmu.

4. F'konformità mal-obbligi tagħhom li jirriżultaw mis-sħubija tagħhom fl-Organizzazzjoni Internazzjonali tax-Xogħol (minn hawn 'il quddiem imsejha "ILO") u mid-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Prinċipji u d-Drittijiet Fundamentali fuq ix-Xogħol u s-Segwitu tagħha adottat f'Ġinevra fit-18 ta' Ġunju 1998, il-Partijiet jafferaw mill-ġdid l-impenn tagħhom sabiex jirrispettaw, jipromwovu u jirrealizzaw dik id-Dikjarazzjoni.

5. Il-Partijiet għandhom jipromwovu l-oġettivi inklużi fl-Aġenda għal Xogħol Deċenti tal-ILO u fid-Dikjarazzjoni tal-ILO dwar il-Ġustizzja Soċjali għal Globalizzazzjoni Ġusta adottati f'Ġinevra fl-10 ta' Ġunju 2008.

6. Kull Parti timpenja ruħha sabiex tagħmel f'hilitha kollha sabiex tirratifika l-konvenzjonijiet fundamentali tal-ILO, jekk tkun għadha ma għamlitx dan. Il-Partijiet se jqisu wkoll ir-ratifika u l-implimentazzjoni effettiva ta' konvenzjonijiet tal-ILO u ta' standards internazzjonali oħrajn fl-oqsma tax-xogħol u soċjali li jkunu rilevanti għas-settur tal-avjazzjoni ċivili, bit-teħid inkunsiderazzjoni taċ-ċirkostanzi domestiċi.

7. Kwalunkwe Parti tista' titlob laqgħa tal-Kumitat Kongunt sabiex jiġu indirizzati kwistjonijiet relatati max-xogħol u sabiex tiġi skambjata informazzjoni rilevanti li hija tidentifika bħala sinifikanti.

ARTIKOLU 23

II-Kumitat Kongunt

1. Kumitat Kongunt magħmul minn rappreżentanti tal-Partijiet għandu jkun responsabbli sabiex jissorvelja l-amministrazzjoni ta' dan il-Ftehim u jiżgura l-implimentazzjoni xierqa tiegħu.

2. Il-Kumitat Kongunt għandu jstabbilixxi u jadotta r-regoli ta' proċedura tiegħu.

3. Il-Kumitat Kongunt għandu jiltaqa' kif u meta jkun meħtieġ u mill-anqas darba f'sena. Kwalunkwe Parti tista' titlob laqgħa tal-Kumitat Kongunt fi kwalunkwe ħin. Din il-laqgħa għandha tibda fl-eqreb data possibbli, u mhux aktar tard minn xahrejn (2) mid-data tal-wasla tat-talba, diment li ma jkunx ġie miftiehem mod ieħor mill-Partijiet.

4. Għall-finijiet tal-implimentazzjoni xierqa ta' dan il-Ftehim, il-Kumitat Kongunt għandu:

- (a) jiskambja informazzjoni, inkluż dwar bidliet fil-liġijiet, fir-regolamenti u fil-politiki tal-Partijiet rispettivi li jistgħu jaffettwaw is-servizzi tal-ajru,

kif ukoll informazzjoni statistika għall-finijiet tal-monitoraġġ tal-iżvilupp tas-servizzi tal-ajru skont dan il-Ftehim;

- (b) jagħmel rakkomandazzjonijiet u jieħu deċiżjonijiet fejn dan ikun previst b'mod espliċitu f'dan il-Ftehim;
- (c) jiżviluppa l-kooperazzjoni, inkluż dwar kwistjonijiet regolatorji;
- (d) jorganizza konsultazzjonijiet dwar kwalunkwe mistoqsija relatata mal-applikazzjoni jew mal-interpretazzjoni ta' dan il-Ftehim;
- (e) fejn xieraq, jorganizza konsultazzjonijiet dwar kwistjonijiet relatati mat-trasport bl-ajru li jiġu indirizzati mill-organizzazzjonijiet internazzjonali, b'relazżjonijiet ma' pajjiżi terzi, f'arranġamenti jew fi ftehimiet multilaterali, inkluż jekk għandux jiġi adottat approċċ kongunt;
- (f) iqis oqsma potenzjali għall-iżvilupp ulterjuri ta' dan il-Ftehim, inkluż ir-rakkomandazzjoni ta' emendi għal dan il-Ftehim; u
- (g) jiddeċiedi dwar kwalunkwe verżjoni lingwistika awtentika ġdida ta' dan il-Ftehim f'każ tal-adeżjoni ta' Stati Membri godda tal-UE miegħu.

5. Ir-rakkomandazzjonijiet u d-deċiżjonijiet għandhom jiġu adottati b'kunsens bejn, minn naħa waħda, l-Unjoni u l-Istati Membri tagħha u, min-naħa l-oħra, l-Istati Membri kollha tal-ASEAN li jaġixxu flimkien. Id-deċiżjonijiet li jittieħdu mill-Kumitat Kongunt għandhom ikunu vinkolanti fuq il-Partijiet.

ARTIKOLU 24

Implimentazzjoni

1. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jiġi interpretat b'ha maħsub sabiex jikkonferixxi drittijiet jew sabiex jimponi obbligi li jistgħu jiġu invokati direttament miċ-ċittadini ta' Parti quddiem il-qrati jew it-tribunali ta' Parti oħra.

2. Il-Partijiet għandhom jieħdu l-miżuri xierqa kollha, kemm ġenerali kif ukoll speċifiċi, sabiex jiżguraw l-issodisfar tal-obbligi li jirriżultaw minn dan il-Ftehim.

3. Meta jeżerċitaw id-drittijiet tagħhom skont dan il-Ftehim, il-Partijiet għandhom jieħdu miżuri li jkunu xierqa u proporzjonati għall-oġġettivi rispettivi tagħhom.

4. Il-Partijiet għandhom joqogħdu lura milli jieħdu miżuri li jipperikolaw l-ilfuq tal-oġġettivi ta' dan il-Ftehim.
5. Kull Parti għandha tkun responsabbli għall-infurzar xieraq ta' dan il-Ftehim fit-territorju tagħha stess.
6. Soġġett għal-ligijiet u r-regolamenti applikabbli tal-Partijiet rispettivi, kull Parti għandha tagħti lil Parti oħra l-informazzjoni u l-assistenza kollha meħtieġa f'każ ta' investigazzjonijiet dwar ksur possibbli li dik il-Parti l-oħra twettaq f'konformità ma' dan il-Ftehim.
7. Dan il-Ftehim ma għandux jipprekludi konsultazzjoni u diskussjonijiet bejn l-awtoritajiet kompetenti tal-Partijiet lil hinn mill-Kumitat Kongunt, inkluż fl-oqsma tal-iżvilupp tat-trasport bl-ajru, tas-sigurtà, tas-sikurezza, tal-ambjent, tal-politika soċjali, tal-immaniġġjar tat-traffiku tal-ajru, tal-infrastruttura tal-avjazzjoni, ta' kwistjonijiet relatati mal-kompetizzjoni u tal-protezzjoni tal-konsumatur. Il-Partijiet għandhom jinformaw lill-Kumitat Kongunt dwar l-eżitu ta' dawn il-konsultazzjonijiet u d-diskussjonijiet, li jista' jkollu impatt fuq l-interpretazzjoni jew l-applikazzjoni ta' dan il-Ftehim.
8. Fejn f'dan il-Ftehim tissewma l-kooperazzjoni bejn il-Partijiet, dawn għandhom jagħmlu hilitom sabiex jaqblu fuq azzjoni kongunta sabiex ikomplu jiżviluppaw dan il-Ftehim u/jew itejbu l-funzjonament tiegħu fl-oqsma kkonċernati, abbażi ta' kunsens reċiproku.

ARTIKOLU 25

Riżoluzzjoni tat-tilwim u arbitraġġ

1. Mingħajr preġudizzju għall-Artikoli 5 u 8, kwalunkwe tilwim relatat mal-applikazzjoni jew mal-interpretazzjoni ta' dan il-Ftehim jista' jiġi riferut minn Parti waħda jew minn bosta Partijiet għall-mekkaniżmu għas-soluzzjoni tat-tilwim previst f'dan l-Artikolu.
2. Mingħajr preġudizzju għal kwalunkwe konsultazzjoni preċedenti bejn il-Partijiet skont dan il-Ftehim, fejn Parti tkun tixtieq tirrikorri għall-mekkaniżmu għas-soluzzjoni tat-tilwim previst f'dan l-Artikolu, din għandha tinnotifika lill-Parti jew lill-Partijiet ikkonċernati bil-miktub dwar l-intenzjoni tagħha, kif ukoll titlob laqgħa tal-Kumitat Kongunt għal konsultazzjonijiet.
3. (a) Jekk:
 - (i) il-Kumitat Kongunt ma jkunx iddiskuta l-kwistjoni fi żmien xahrejn (2) mid-data tal-wasla tat-talba msemmija fil-

paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu jew sad-data miftiehma mill-Partijiet; jew

- (ii) it-tilwim ma jġigix riżolt fi żmien sitt (6) xhur minn meta ssir din it-talba,

it-tilwim jista' jġi riferut lil persuna jew lil korp għal deċiżjoni bi ftehim mal-Partijiet ikkonċernati.

- (b) Jekk il-Partijiet ikkonċernati ma jkunux jistgħu jilfqu ftehim reċiproku sabiex jirreferu t-tilwim lil persuna jew lil korp għal deċiżjoni, fuq talba ta' kwalunkwe waħda mill-Partijiet, it-tilwim għandu jġi sottomess għal arbitraġġ f'konformità ma' dan l-Artikolu.

4. Minkejja l-paragrafi 2 u 3 ta' dan l-Artikolu, jekk Parti tkun ħadet azzjoni sabiex tirrifjuta, tirrevoka, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq, jew tillimita l-awtorizzazzjoni operazzjonali jew il-permessi tekniċi ta' trasportatur tal-ajru ta' Parti oħra, jew inkella tirrifjuta, tissospendi, timponi kundizzjonijiet fuq, jew tillimita l-operazzjonijiet ta' trasportatur tal-ajru ta' dik il-Parti l-oħra, it-tilwim jista' jġi riferut immedjatement lil persuna jew lil korp għal deċiżjoni, jew inkella jġi sottomess għal arbitraġġ. L-iskedi ta' żmien rispettivi ddikjarati fil-paragrafi 10, 11, u 12 ta' dan l-Artikolu għandhom jitnaqqsu bin-nofs.

5. It-talba għal arbitraġġ għandha ssir bil-miktub minn Parti waħda jew minn bosta Partijiet (minn hawn 'il quddiem imsejha kollettivament "il-parti inizjatriċi" għall-finijiet ta' dan l-Artikolu) lill-Parti jew lill-Partijiet ikkonċernati (minn hawn 'il quddiem imsejha kollettivament "il-parti risponenti" għall-finijiet ta' dan l-Artikolu). Fit-talba tagħha, il-parti inizjatriċi għandha tippreżenta l-kwistjonijiet li jridu jġu riżolti, għandha tiddekrivi l-miżura inkwistjoni u għandha tispjega r-raġunijiet għaliex hija tqis li din il-miżura hija inkonsistenti ma' dan il-Ftehim.

6. Diment li ma jintlaħnaqx ftehim b'xi mod ieħor bejn il-parti inizjatriċi u l-parti risponenti, l-arbitraġġ għandu jsir permezz ta' tribunal ta' tliet arbitri li għandu jġi kkostitwit kif ġej:

- (a) Fi żmien għoxrin (20) jum mid-data tal-wasla tat-talba għal arbitraġġ, il-parti inizjatriċi u l-parti risponenti għandhom jaħtru arbitru wieħed kull wieħed. Fi żmien tletin (30) jum minn meta dawn l-arbitri jkunu ġew maħtura, il-parti inizjatriċi u l-parti risponenti għandhom, bi ftehim, jaħtru t-tielet arbitru li għandu jaġixxi bħala l-President tat-tribunal.
- (b) Jekk il-parti inizjatriċi jew il-parti risponenti ma jaħtrux arbitru, jew jekk it-tielet arbitru ma jinħatarx f'konformità mal-paragrafu 6(a) ta' dan l-Artikolu, il-parti inizjatriċi jew il-parti risponenti tista' titlob lill-President tal-Kunsill tal-ICAO sabiex jaħtar l-arbitru jew l-arbitri

meħtieġa fi żmien tletin (30) jum mid-data tal-wasla ta' dik it-talba. Jekk il-President tal-Kunsill tal-ICAO ikun ċittadin ta' Stat Membru tal-ASEAN jew ta' Stat Membru tal-UE, il-Viċi President l-aktar superjuri ta' dak il-Kunsill li la jkun ċittadin ta' Stat Membru tal-ASEAN u lanqas ċittadin ta' Stat Membru tal-UE għandu jagħmel il-ħatra.

7. Id-data tal-istabbiliment tat-tribunal għandha tkun id-data li fiha l-aħħar wieħed mit-tliet (3) arbitri jaċċetta l-ħatra tiegħu.

8. Il-proċedimenti ta' arbitraġġ għandhom jitwettqu f'konformità mar-regoli ta' proċedura li għandhom jiġu adottati mill-Kumitat Kongunt fl-ewwel laqgħa tiegħu, soġġett għad-dispożizzjonijiet ta' dan l-Artikolu u f'konformità mal-paragrafi 4(b) u 5 tal-Artikolu 23. Sakemm il-Kumitat Kongunt ikun adotta r-regoli ta' proċedura, it-tribunal għandu jstabbilixxi r-regoli proċedurali tiegħu stess.

9. Fuq talba tal-parti inizjatriċi jew tal-parti risponenti, sakemm tittieħed id-deċiżjoni finali tiegħu, it-tribunal jista' jordna l-adozzjoni ta' miżuri ta' rimedju *interim*, inkluż il-modifika jew is-sospensjoni tal-miżuri li jkunu ttieħdu jew mill-parti inizjatriċi jew inkella mill-parti risponenti skont dan il-Ftehim.

10. It-tribunal għandu joħroġ rapport *interim* lill-parti inizjatriċi u lill-parti risponenti li fih jistipula s-sejbiet ta' fatti, l-applikabbiltà tad-dispożizzjonijiet rilevanti u r-raġunament bażiku għal kull sejba u rakkomandazzjonijiet li jagħmel, u dan mhux aktar tard minn disgħin (90) jum wara d-data tal-istabbiliment tiegħu. Fejn iqis li din l-iskadenza ma tkunx tista' tiġi ssodisfata, il-President tat-tribunal għandu jinnotifika lill-parti inizjatriċi u lill-parti risponenti bil-miktub, fejn jiddikjara r-raġunijiet għad-dewmien u d-data li fiha t-tribunal ikun beħsiebu joħroġ ir-rapport *interim* tiegħu. Fl-ebda ċirkostanza t-tribunal ma għandu joħroġ ir-rapport *interim* aktar tard minn mija u għoxrin (120) jum wara d-data tal-istabbiliment tiegħu.

11. Fi żmien erbatax-il (14-il) jum mid-data ta' ħruġ tar-rapport *interim*, il-parti inizjatriċi jew il-parti risponenti tista' tissottometti talba bil-miktub lit-tribunal sabiex jirrieżamina aspetti speċifiċi tar-rapport *interim*. Wara li jqis kwalunkwe kumment bil-miktub mingħand il-parti inizjatriċi u l-parti risponenti dwar ir-rapport *interim*, it-tribunal jista' jimmodifika r-rapport tiegħu u jwettaq kwalunkwe eżami ulterjuri li jqis xieraq. Is-sejbiet tad-deċiżjoni finali tat-tribunal għandhom jinkludu diskussjoni suffiċjenti tal-argumenti li jkunu tressqu fl-istadju tar-rieżami *interim*, u għandhom iwieġbu b'mod ċar il-mistoqsijiet u l-osservazzjonijiet tal-parti inizjatriċi u tal-parti risponenti.

12. It-tribunal għandu joħroġ id-deċiżjoni finali tiegħu għall-parti inizjatriċi u għall-parti risponenti fi żmien mija u għoxrin (120) jum mid-data tal-istabbiliment tiegħu. Fejn iqis li dik l-iskadenza ma tkunx tista' tiġi ssodisfata, il-President tat-tribunal għandu jinnotifika lill-parti inizjatriċi u lill-parti risponenti bil-miktub, fejn jiddikjara r-raġunijiet għad-dewmien u d-data li fiha t-tribunal ikun beħsiebu joħroġ id-deċiżjoni tiegħu. Fl-ebda ċirkostanza t-tribunal ma għandu joħroġ id-deċiżjoni finali tiegħu aktar tard minn mija u ħamsin (150) jum wara d-data tal-istabbiliment tiegħu.

13. Minbarra ċ-ċirkostanzi msemmija fil-paragrafu 4 ta' dan l-Artikolu, l-iskedi ta' żmien rispettivi ddikjarati fil-paragrafi 10, 11, u 12 ta' dan l-Artikolu għandhom jitnaqqsu bin-nofs:

- (a) fuq talba mill-parti inizjatriċi jew mill-parti risponenti, jekk it-tribunal jiddeċiedi li l-każ ikun urgenti fi żmien għaxart (10) ijiem mill-istabbiliment tiegħu; jew
- (b) jekk il-parti inizjatriċi u l-parti risponenti jaqblu dwar dan.

14. Il-parti inizjatriċi u l-parti risponenti jistgħu jissottomettu talbiet għal kjarifika tad-deċiżjoni finali tat-tribunal fi żmien għaxart (10) ijiem minn meta tinħareġ, u kwalunkwe kjarifika mit-tribunal għandha tinħareġ fi żmien ħmistax-il (15-il) jum minn din it-talba.

15. Jekk it-tribunal jiddetermina li kien hemm ksur ta' dan il-Ftehim u l-parti li tinstab haġja mill-ksur ta' dan il-Ftehim ma tikkonformax mad-deċiżjoni finali tat-tribunal, jew inkella ma tilhaqx ftehim mal-parti l-oħra fir-rigward ta' riżoluzzjoni reċiprokament sodisfaċenti fi żmien erbghin (40) jum minn meta tinħareġ id-deċiżjoni finali tat-tribunal, il-parti l-oħra tista' tissospendi l-applikazzjoni ta' benefiċċji komparabbli li jirriżultaw minn dan il-Ftehim sa meta l-parti haġja tal-ksur tikkonforma mad-deċiżjoni finali tat-tribunal jew sa meta l-parti inizjatriċi u l-parti risponenti jilhqu ftehim fir-rigward ta' riżoluzzjoni reċiprokament sodisfaċenti.

ARTIKOLU 26

Relazzjoni ma' ftehimiet oħrajn

1. Soġġett għall-paragrafi 2 u 7 ta' dan l-Artikolu, kwalunkwe ftehim jew arrangament preċedenti dwar is-servizzi tal-ajru bejn Stat Membru tal-UE u Stat Membru tal-ASEAN, jew bejn l-Unjoni u Stat Membru tal-ASEAN, għandu jiġi sospiż filwaqt li dan il-Ftehim ikun fis-seħħ bejn dawk il-Partijiet.

2. Mingħajr preġudizzju għall-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, id-dispożizzjonijiet fi ftehim jew arrangament preċedenti dwar is-servizzi tal-ajru bejn Stat Membru tal-UE u Stat Membru tal-ASEAN dwar il-kwistjonijiet koperti taħt l-Artikoli 3, 4, 10 u 13 għandhom ikomplu japplikaw bħala kwistjoni ta' dan il-Ftehim meta jkunu aktar favorevoli għat-trasportaturi tal-ajru kkonċernati. Id-drittijiet u l-benefiċċji kollha li jgawdu minnhom it-trasportaturi tal-ajru tal-Istat Membru tal-UE kkonċernat, f'konformità ma' dawk id-dispożizzjonijiet, għandhom jiġu estiżi għat-trasportaturi tal-ajru kollha tal-Unjoni.

3. Għall-finijiet tal-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu, kwalunkwe differenza fl-interpretazzjoni għandha l-ewwel tiġi riżolta permezz ta' konsultazzjoni bejn il-Partijiet ikkonċernati, qabel ma titressaq quddiem il-Kumitat Kongunt għall-konsultazzjonijiet.

Jekk il-kwistjoni ma tiġix riżolta permezz tal-Kumitat Kongunt, din tista' tiġi riferuta għall-mekkanizmu għas-soluzzjoni tat-tilwim previst fl-Artikolu 25.

4. Kwalunkwe dritt tat-traffiku addizzjonali li jista' jingħata lil Stat Membru tal-UE minn Stat Membru tal-ASEAN, jew viċe versa, wara d-data tad-dħul fis-seħħ ta' dan il-Ftehim, għandu jkun soġġett għal dan il-Ftehim u ma għandux jiddiskrimina bejn it-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni. Dawn l-arranġamenti għandhom jiġu nnotifikati lill-Kumitat Kongunt minnufih.

5. Il-Kumitat Kongunt għandu jfassal u jzomm aġġornata lista informattiva tad-dispożizzjonijiet u tal-arranġamenti dwar id-drittijiet tat-traffiku msemmija fil-paragrafi 2 u 4 ta' dan l-Artikolu.

6. Jekk il-Partijiet isiru partijiet f'xi ftehim multilaterali, jew japprovaw deċiżjoni adottata mill-ICAO jew minn xi organizzazzjoni internazzjonali oħra li tindirizza kwistjonijiet koperti minn dan il-Ftehim, huma għandhom jikkonsultaw fil-Kumitat Kongunt skont l-Artikolu 23 sabiex jiddeterminaw jekk dan il-Ftehim għandux jiġi rivedut sabiex jittieħdu inkunsiderazzjoni dawn l-iżviluppi.

7. Xejn f'dan il-Ftehim ma għandu jaffettwa l-validità u l-applikazzjoni ta' ftehimiet eżistenti u futuri bejn l-Istati Membri tal-UE u l-Istati Membri tal-ASEAN fir-rigward ta' territorji taħt is-sovranià rispettiva tagħhom li mhumiex inklużi fid-definizzjoni ta' "territorju" fl-Artikolu 2.

ARTIKOLU 27

Anness

L-Anness ta' dan il-Ftehim għandu jifforma parti integrali minnu. Kull emenda għall-Anness għandha tkun f'konformità mal-Artikolu 28.

ARTIKOLU 28

Emendi

Kwalunkwe emenda għal dan il-Ftehim għandha tiġi miftiehma bejn il-Partijiet skont il-konsultazzjonijiet li jkunu saru f'konformità mal-Artikolu 23. Dawn l-emendi għandhom jidhru fis-seħħ f'konformità mal-proċedura stipulata fl-Artikolu 33.

ARTIKOLU 29

Terminazzjoni

1. Dan il-Ftehim jista' jiġi tterminat mill-Unjoni u mill-Istati Membri tagħha, jew inkella mill-Istati Membri kollha tal-ASEAN li jaġixxu flimkien, b'notifika bil-miktub lill-Unjoni Ewropea jew lis-Segretarju Ġenerali tal-ASEAN, skont il-każ. It-terminazzjoni għandha ssir effettiva tmintax-il (18) xahar wara d-data li fiha tasal in-notifika mis-Segretarju Ġenerali tal-ASEAN jew mill-Unjoni Ewropea, skont il-każ.

2. F'każ li Stat Membru jirtira mill-Unjoni jew mill-ASEAN, dan il-Ftehim ma jibqax japplika għal dak l-Istat skont l-Artikolu 32 b'effett mid-data li fiha jsir effettiv l-irtirar tiegħu mill-Unjoni jew mill-ASEAN, skont il-każ.

ARTIKOLU 30

Reġistrazzjoni ta' dan il-Ftehim

Dan il-Ftehim u kwalunkwe emenda għalih għandhom jiġu rreġistrati mal-ICAO mis-Segretarju Ġenerali tal-ASEAN mad-dhul fis-sehħ tiegħu.

ARTIKOLU 31

Adeżjoni ta' Stati Membri ġodda tal-UE

1. Dan il-Ftehim għandu jkun miftuħ għall-adeżjoni ta' Stati li jkunu saru Stati Membri tal-Unjoni wara d-data tal-iffirmar ta' dan il-Ftehim.

2. L-adeżjoni ta' Stat Membru tal-UE ma' dan il-Ftehim għandha ssir permezz tad-depożitu ta' strument ta' adeżjoni ma' dan il-Ftehim mal-Unjoni Ewropea, li għandha tinnotifika lill-Partijiet u lis-Segretarju Ġenerali tal-ASEAN dwar id-depożitu tal-istrument ta' adeżjoni u d-data tiegħu. L-adeżjoni għandha tidhol fis-sehħ mill-ħmistax-il (15-il) jum wara d-data tad-depożitu tal-istrument ta' adeżjoni.

3. Il-paragrafi 1, 2, 3 u 7 tal-Artikolu 26 għandhom japplikaw *mutatis mutandis* għall-ftehimiet u l-arranġamenti eżistenti li jkunu fis-sehħ fi żmien l-adeżjoni ta' Stat Membru tal-UE ma' dan il-Ftehim.

ARTIKOLU 32

Applikazzjoni territorjali

Minn naħa waħda, dan il-Ftehim għandu japplika għat-territorju tal-Unjoni, u min-naħa l-oħra għat-territorju tal-Istati Membri tal-ASEAN, kif definit fil-paragrafu 1(z) tal-Artikolu 2.

ARTIKOLU 33

Dħul fis-seħħ

1. Dan il-Ftehim għandu jkun soġġett għal ratifika, aċċettazzjoni jew approvazzjoni f'konformità mal-proċeduri rispettivi tal-Partijiet.
2. Is-Segretarju Ġenerali tal-ASEAN għandu jipprovdi notifika bil-miktub lill-Unjoni Ewropea li tikkonferma li jkunu ġew ikkometati l-proċeduri rispettivi għar-ratifika, l-aċċettazzjoni jew l-approvazzjoni mill-Istati Membri tal-ASEAN. L-Unjoni Ewropea għandha tipprovdi notifika bil-miktub lis-Segretarju Ġenerali tal-ASEAN li tikkonferma li jkunu ġew ikkometati l-proċeduri rispettivi għar-ratifika, l-aċċettazzjoni jew l-approvazzjoni mill-Unjoni u mill-Istati Membri tagħha.
3. Soġġett għall-Artikolu N, dan il-Ftehim għandu jidħol fis-seħħ tletin (30) jum wara d-data li fiha tasal in-notifika bil-miktub aktar tardiva prevista fil-paragrafu 2 ta' dan l-Artikolu.

ARTIKOLU 34

Testi awtentiċi

1. Dan il-Ftehim għandu jiffassal f'żewġ testi originali bil-Bulgaru, bil-Kroat, biċ-Ċek, bi-Daniż, bin-Netherlandiż, bl-Ingliż, bl-Estonjan, bil-Finlandiż, bil-Franċiż, bil-Ġermaniż, bil-Grieg, bl-Ungeriz, bl-Irlandiż, bit-Taljan, bil-Latvjan, bil-Litwan, bil-Malti, bil-Pollakk, bil-Portugiż, bir-Rumen, bis-Slovakk, bis-Sloven, bl-Ispanjol u bl-Iżvediz, b'kull test ikun awtentiku b'mod ugwali.
2. F'każ ta' kwalunkwe divergenza bejn il-verżjonijiet lingwistiċi, il-Kumitat Kongunt għandu jiddeċiedi dwar il-lingwa tat-test li għandha tintuża.
3. Wieħed mit-testi originali tal-Ftehim, inkluża kwalunkwe emenda għalih, għandu jiġi ddepożitat mas-Segretarju Ġenerali tal-ASEAN, li għandu jipprovdi minnufih kopja certifikata tiegħu lil kull Stat Membru tal-ASEAN. It-test originali l-ieħor tal-Ftehim, inkluża kwalunkwe emenda għalih, għandu jiġi ddepożitat mal-Unjoni Ewropea.

B'XHIEDA TA' DAN, il-Partijiet hawn taħt imsemmija, debitament awtorizzati għal dak il-għan, iffirmaw dan il-Ftehim, f'żewġ kopji, fi [...] fi [...] jum ta' [...] fis-sena [...].

Għar-Renju tal-Belġju:	Għall-Gvern tal-Brunei Darussalam:
Għar-Repubblika tal-Bulgarija:	Għall-Gvern tar-Renju tal-Kambodja:
Għar-Repubblika Ċeka:	Għall-Gvern tar-Repubblika tal-Indoneżja:
Għar-Renju tad-Danimarka:	Għall-Gvern tar-Repubblika Demokratika tal-Poplu tal-Laos:
Għar-Repubblika Federali Germanja:	Għall-Gvern tal-Malażja:
Għar-Repubblika tal-Estonja:	Għall-Gvern tar-Repubblika tal-Unjoni tal-Myanmar:
Għall-Irlanda:	Għall-Gvern tar-Repubblika tal-Filippini:
Għar-Repubblika Ellenika:	Għall-Gvern tar-Repubblika ta' Singapore:
Għar-Renju ta' Spanja:	Għall-Gvern tar-Renju tat-Tajlandja:
Għar-Repubblika Franciża:	Għall-Gvern tar-Repubblika Soċjalista tal-Vjetnam:
Għar-Repubblika tal-Kroazja:	
Għar-Repubblika Taljana:	
Għar-Repubblika ta' Ċipru:	
Għar-Repubblika tal-Latvja:	
Għar-Repubblika tal-Litwanja:	
Għall-Gran Dukat tal-Lussemburgu:	
Għall-Ungerija:	
Għar-Repubblika ta' Malta:	
Għar-Renju tan-Netherlands:	
Għar-Repubblika tal-Awstrija:	
Għar-Repubblika tal-Polonja:	
Għar-Repubblika Portugiża:	
Għar-Rumanija:	
Għar-Repubblika tas-Slovenja:	
Għar-Repubblika Slovakka:	
Għar-Repubblika tal-Finlandja:	
Għar-Renju tal-Iżvezja:	
Għall-Unjoni Ewropea:	

ARTIKOLU A Skeda tar-rotot

1. Minkejja l-paragrafi 1 u 2 tal-Artikolu 3 u soġġett għal-liġijiet u r-regolamenti domestiċi tal-Indoneżja, għat-tħaddim ta' servizzi tal-ajru tal-passiġġieri u kkombinati bejn l-Indoneżja u l-Unjoni, il-punti fl-Indoneżja għandhom jirreferu għal Denpasar, Jakarta, Makassar, Medan u Surabaya.

2. Jekk:

- (a) ftehim dwar is-servizzi tal-ajru fost l-Istati Membri tal-ASEAN; jew
- (b) ftehim dwar is-servizzi tal-ajru bejn l-Istati Membri tal-ASEAN kollettivament u kwalunkwe pajjiż ieħor,

jippermetti lit-trasportaturi li jħaddmu servizzi tal-ajru tal-passiġġieri u kkombinati lejn punti fl-Indoneżja minbarra Denpasar, Jakarta, Makassar, Medan u Surabaya, il-punti fl-Indoneżja għandhom jinkludu wkoll dawk il-punti.

3. Għall-finijiet tal-paragrafu 12 tal-Artikolu 10, għall-Indoneżja, id-drittijiet domestiċi tal-kondiviżjoni tal-kodiċi għandhom jiġu eżerċitati permezz tal-punti identifikati fil-paragrafi 1 u 2 ta' dan l-Artikolu lejn kwalunkwe punt ieħor fl-Indoneżja, jew inkella bil-maqlub.

ARTIKOLU B Drittijiet tat-traffiku

Minkejja l-paragrafu 2 tal-Artikolu 3, għandhom japplikaw id-dispożizzjonijiet li ġejjin:

- (a) L-għoti tad-drittijiet tat-traffiku tal-ħames libertà skont il-paragrafu 3(f) tal-Artikolu 3 lill trasportatur tal-ajru tal-Unjoni sabiex jopera servizzi tal-passiġġieri u kkombinati bejn punti fil-Myanmar u punti fi ħdan l-ASEAN għandu jidhol fis-seħħ mill-1 ta' Lulju 2024.
- (b) L-għoti tad-drittijiet tat-traffiku tal-ħames libertà skont il-paragrafu 3(e) tal-Artikolu 3 lill trasportatur tal-ajru tal-Myanmar sabiex jopera servizzi tal-passiġġieri u kkombinati bejn il-punti fl-Unjoni għandu jidhol fis-seħħ mill-1 ta' Lulju 2024.
- (c) L-għoti tad-drittijiet tat-traffiku tal-ħames libertà skont il-paragrafu 3(f) tal-Artikolu 3 lill trasportatur tal-ajru tal-Unjoni sabiex jopera servizzi tal-passiġġieri u kkombinati bejn punti fl-Unjoni u punti fil-Vjetnam lejn punti barra mill-ASEAN għandu jsir biss fuq rotot li ma humiex imħaddma minn trasportatur tal-ajru tal-Vjetnam.
- (d) L-għoti tad-drittijiet tat-traffiku tal-ħames libertà skont il-paragrafu 3(e) tal-Artikolu 3 lill trasportatur tal-ajru tal-Vjetnam sabiex jopera servizzi tal-passiġġieri u kkombinati bejn punti fil-Vjetnam u punti fl-Unjoni lejn punti barra mill-Unjoni għandu jsir biss fuq rotot li mhumiex imħaddma minn trasportatur tal-ajru tal-Unjoni.

ARTIKOLU C Drittijiet ta' waqfa

1. Minkejja l-paragrafu 6(f) tal-Artikolu 3, l-eżerċitar tad-drittijiet ta' waqfa proprji mit-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni fuq operazzjonijiet ta' koterminal fl-istess Stat Membru tal-ASEAN għandu jidhol fis-seħħ sentejn (2) wara li dawn id-drittijiet ikunu ġew skambjati fi ftehim dwar is-servizzi tal-ajru fost l-Istati Membri tal-ASEAN. Fl-istess ħin għandu jidhol fis-seħħ l-eżerċitar tad-drittijiet ta' waqfa fuq l-operazzjonijiet ta' koterminal fl-istess Stat Membru tal-UE mit-trasportaturi tal-ajru tal-Istati Membri tal-ASEAN.

2. Sa dak iż-żmien, kull Parti għandha tqis b'mod favorevoli l-applikazzjonijiet mit-trasportaturi tal-ajru ta' Parti oħra għal traffiku ta' waqfa tagħhom fuq operazzjonijiet ta' koterminal fl-istess Stat Membru tal-ASEAN jew Stat Membru tal-UE fuq bażi bilaterali addizzjonali, jekk dawn id-drittijiet ma jkunux diġà disponibbli.

ARTIKOLU D **Deżinjazzjoni tat-trasportaturi tal-ajru**

1. Minkejja l-paragrafu 1 tal-Artikolu 4, l-Indoneżja, il-Myanmar, il-Filippini u l-Vjetnam jistgħu jzommu r-rekwiżit għad-deżinjazzjoni tat-trasportaturi tal-ajru li jeżisti fil-liġijiet u fir-regolamenti domestiċi rispettivi tagħhom fi żmien l-iffirmar ta' dan il-Ftehim.

2. Għall-finijiet tal-paragrafu 1 ta' dan l-Artikolu, il-pubblikazzjoni mill-Unjoni ta' "Lista ta' trasportaturi tal-ajru tal-UE li għandhom liċenzja operattiva attiva" għandha titqies bħala li tissodisfa dawk ir-rekwiżiti nazzjonali ta' deżinjazzjoni għat-trasportaturi inklużi f'dik il-lista, diment li din il-lista titqiegħed għad-dispożizzjoni minnufih tal-awtoritajiet kompetenti ta' dawn l-Istati Membri tal-ASEAN permezz ta' mezzi elettronici.

3. L-Indoneżja, il-Myanmar, il-Filippini u l-Vjetnam għandhom jagħmlu nilithom sabiex jeliminaw dawn ir-rekwiżiti ta' deżinjazzjoni mill-aktar fis possibbli u jinnotifikaw lill-Kumitat Kongunt kif xieraq.

ARTIKOLU E **Kompetizzjoni ġusta**

1. Sabiex jiġi evitat kull dubju, il-Partijiet jikkonfermaw li l-paragrafi 2(a) u (b) tal-Artikolu 8 jipprekrivu biss l-obbligu tal-Partijiet li jadottaw jew li jzommu d-dritt tal-kompetizzjoni u li jistabbilixxu awtorità tal-kompetizzjoni indipendenti sabiex tinforza dan id-dritt tal-kompetizzjoni. Il-Partijiet jikkonfermaw ukoll li dan il-Ftehim ma jillimitax il-funzjonament indipendenti ta' dawn l-awtoritajiet tal-kompetizzjoni. Id-deċiżjonijiet minn dawn l-awtoritajiet tal-kompetizzjoni mhumiex soġġetti għall-mekkaniżmu għas-soluzzjoni tat-tilwim skont l-Artikolu 25.

2. Għalhekk, Parti tista' tftitex rimedju b'rabta mal-paragrafi 2(a) u (b) tal-Artikolu 8 biss jekk Parti oħra ma żzommx id-dritt tal-kompetizzjoni jew awtorità tal-kompetizzjoni operazzjonalment indipendenti li tinforza b'mod effettiv id-dritt tal-kompetizzjoni ta' dik il-Parti. Xejn fil-paragrafi 2(a) u (b) tal-Artikolu 8 ma għandu jiġi interpretat bħala li jikkontesta d-deċiżjonijiet jew is-sentenzi adottati mill-awtorità tal-kompetizzjoni, mill-qrati jew mit-tribunali ta' Parti sabiex jiġi infurzat id-dritt tal-kompetizzjoni ta' Parti.

3. Minkejja l-paragrafu 1 tal-Artikolu 25, il-mekkaniżmu għas-soluzzjoni tat-tilwim f'dak l-Artikolu ma għandux japplika għal tilwim relatat mal-applikazzjoni jew mal-interpretazzjoni tal-Artikolu 8 li jinħoloq qabel l-1 ta' Jannar 2025.

ARTIKOLU F **Pjanijiet, programmi u skedi operazzjonali**

1. Mingħajr preġudizzju għall-Artikolu 3 u l-paragrafi 11 u 12 tal-Artikolu 10, u minkejja l-paragrafu 7 tal-Artikolu 10, il-Kambodja, l-Indoneżja, il-Laos, il-Malażja, il-Myanmar, il-Filippini, it-Tajlandja u l-Vjetnam jistgħu jzommu l-proċeduri eżistenti fil-liġijiet u r-regolamenti domestiċi rispettivi tagħhom fi żmien l-iffirmar ta' dan il-Ftehim fir-rigward tal-approvazzjoni ta' pjanijiet, programmi u skedi operazzjonali, inkluż informazzjoni dwar servizzi li joperaw skont arranġamenti ta' kummerċjalizzazzjoni kooperattivi, stabbiliti mit-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni sabiex jiġu pprovduti servizzi tal-ajru lejn u mit-territorji ta' dawn l-Istati.

2. Il-Kambodja, l-Indoneżja, il-Laos, il-Malażja, il-Myanmar, il-Filippini, it-Tajlandja u l-Vjetnam għandhom jimminimizzaw il-piż amministrattiv ta' dawn ir-rekwiżiti u l-proċeduri. L-approvazzjoni ta' dawn il-pjanijiet, programmi u skedi operazzjonali għandha tingħata fi żmien għaxart (10) ijiem ta' xogħol mid-data tal-wasla tal-applikazzjoni tat-trasportatur tal-ajru, diment li t-trasportatur tal-ajru jkun kiseb l-awtorizzazzjonijiet operazzjonali u l-permessi tekniċi xierqa f'konformità mal-Artikolu 4.

3. Il-Kambodja, l-Indoneżja, il-Laos, il-Malażja, il-Myanmar, il-Filippini, it-Tajlandja u l-Vjetnam għandhom jagħmlu ħilithom sabiex jeliminaw dawn il-proċeduri mill-aktar fis possibbli u jinnotifikaw lill-Kumitat Kongunt kif xieraq.

ARTIKOLU G **Bejgħ u spejjeż lokali**

1. Minkejja l-paragrafi 8 u 9 tal-Artikolu 10, l-Indoneżja, il-Myanmar u l-Vjetnam jistgħu jzommu r-rekwiżiti li jeżistu fil-liġijiet u r-regolamenti domestiċi rispettivi tagħhom fi żmien l-iffirmar ta' dan il-Ftehim fir-rigward tal-użu tal-munita nazzjonali tagħhom fil-bejgħ domestiku tat-trasport u tas-servizzi relatati u fil-ħlas għall-ispejjeż lokali.

2. L-Indoneżja, il-Myanmar u l-Vjetnam għandhom jagħmlu ħilithom sabiex jeliminaw dawn ir-rekwiżiti mill-aktar fis possibbli u jinnotifikaw lill-Kumitat Kongunt kif xieraq.

ARTIKOLU H **Rimessa tad-dħul lokali**

1. Sabiex jiġi evitat kull dubju, fil-każ tal-Filippini, it-terminu "rimessa" fil-paragrafu 10(a) tal-Artikolu 10 jirreferi għal rimessa li mhijiex dik magħmula minn fergħa ta' korporazzjoni barranija involuta f'kummerċ jew negozju fil-Filippini.

2. Fir-rigward ta' rimessa tal-profitt minn fergħa ta' korporazzjoni barranija involuta f'kummerċ jew negozju fil-Filippini, il-Filippini għandu jkollhom id-dritt li jimponu taxxa fuq ir-rimessa tal-profitt ta' fergħa f'konformità mal-liġijiet domestiċi tagħhom, sakemm ma tkunx disponibbli rata aktar baxxa jew eżenzjoni skont ftehim dwar it-taxxa doppja bejn il-Filippini u l-pajjiż ta' residenza tat-trasportatur barrani.

3. Il-Filippini għandhom jagħmlu ħilithom biex jaħdmu mal-Unjoni sabiex jiżviluppaw qafas komuni għat-trattament tar-rimessa mit-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni li joperaw fil-Filippini u jinnotifikaw lill-Kumitat Kongunt kif xieraq.

ARTIKOLU I **Tariffi**

1. Mingħajr preġudizzju għall-paragrafu 1 tal-Artikolu 13, u minkejja l-paragrafu 2 tal-Artikolu 13, il-Filippini jistgħu jzommu l-proċeduri li jeżistu fil-liġijiet u r-regolamenti domestiċi rispettivi tagħhom fi żmien l-iffirmar ta' dan il-Ftehim fir-rigward tal-approvazzjoni tat-tariffi stabbiliti mit-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni għas-servizzi tal-ajru lejn u mit-territorju tal-Filippini. It-tariffi msemmija għandhom jiġu approvati fi żmien għaxart (10) ijiem ta' xogħol wara li jiġu ppreżentati.

2. Il-Filippini għandhom jagħmlu ħilithom sabiex jeliminaw dawn il-proċeduri mill-aktar fis possibbli u jinnotifikaw lill-Kumitat Kongunt kif xieraq.

ARTIKOLU J **Garanzji ta' self**

Id-dispożizzjonijiet tal-paragrafu 2(d) tal-Artikolu 8 ma għandhomx japplikaw għas-sussidji fl-għamla ta' garanzji għal self mogħtija mill-Vjetnam qabel l-iffirmar ta' dan il-Ftehim u sakemm jiskadu dawn l-arrangamenti. Madankollu, jekk dawn il-garanzji jwasslu għal xi żborż, dawn għandhom isiru skont il-paragrafi 3(a) u (b) tal-Artikolu 8, skont il-każ.

ARTIKOLU K **Nondiskriminazzjoni**

1. Minkejja l-Artikolu D, l-Istati Membri tal-ASEAN imsemmija fih ma għandhomx jittrattaw b'mod anqas favorevoli lit-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni minn kif jittrattaw lit-trasportaturi tal-ajru ta' kwalunkwe pajjiż ieħor fir-rigward tad-deżinjazzjoni tat-trasportaturi tal-ajru.

2. Minkejja l-Artikoli F, G u I, l-Istati Membri tal-ASEAN elenkati fihom ma għandhomx jittrattaw b'mod anqas favorevoli lit-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni minn kif jittrattaw lit-trasportaturi tal-ajru tagħhom stess jew lit-trasportaturi tal-ajru ta' kwalunkwe pajjiż ieħor, skont liema jkun l-aktar favorevoli, fir-rigward tal-approvazzjoni tal-pjanijiet, il-programmi u l-iskedi operazzjonali, il-bejgħ u l-ispejjeż lokali, kif ukoll it-tariffi.

ARTIKOLU L **Sistemi kompjuterizzati ta' prenotazzjoni**

Fi żmien l-iffirmar ta' dan il-Ftehim, l-Istati Membri tal-ASEAN imsemmija fil-paragrafu 5 tal-Artikolu 21 huma l-Indoneżja, il-Malażja, il-Filippini, it-Tajlandja u l-Vjetnam.

ARTIKOLU M **Reċiproċità**

Fejn skont l-Artikoli D, F, G u I, Stat Membru tal-ASEAN ikun jeħtiegħ id-deżinjazzjoni ta' trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni, japplika għat-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni proċeduri nazzjonali għall-approvazzjoni minn qabel ta' pjanijiet, programmi u skedi operazzjonali, ta' arrangamenti jew tariffi tas-suq kooperattivi, jew inkella japplika għat-trasportaturi tal-ajru tal-Unjoni rekwiżiti nazzjonali li jikkonċernaw il-munita li għandha tintuża f'ċerti tranżazzjonijiet, l-Unjoni għandha tkun intitolata li tagħmel lit-trasportaturi tal-ajru ta' dak l-Istat Membru tal-ASEAN soġġetti għall-istess miżuri jew għal miżuri ekwivalenti.

ARTIKOLU N **Dħul fis-seħħ għall-Malażja**

1. Minkejja l-Artikolu 33, jekk il-Malażja tkun l-uniku Stat Membru tal-ASEAN li ma jkunx ikkomunika lis-Segretarju Ġenerali tal-ASEAN, il-konferma tiegħu li l-proċeduri tiegħu għar-ratifika, għall-aċċettazzjoni jew għall-approvazzjoni ta' dan il-Ftehim ikunu ġew ikkompletati:

- (a) is-Segretarju Ġenerali tal-ASEAN jista' jipproċedi sabiex jipprovdi lill-Unjoni Ewropea notifika bil-miktub li tikkonferma li l-Istati Membri kollha tal-ASEAN minbarra l-Malażja jkunu kkompletaw il-proċeduri rispettivi tagħhom għar-ratifika, l-aċċettazzjoni jew l-approvazzjoni ta' dan il-Ftehim;
- (b) dan il-Ftehim għandu jidhul fis-seħħ f'konformità mal-paragrafu 3 tal-Artikolu 33 għall-Unjoni u għall-Istati Membri tagħha, kif ukoll għall-Istati Membri kollha tal-ASEAN minbarra l-Malażja; u
- (c) wara dan, il-Ftehim għandu jidhul fis-seħħ għall-Malażja tletin (30) jum wara d-data ta' notifika bil-miktub oħra mis-Segretarju Ġenerali tal-ASEAN lill-Unjoni Ewropea li tikkonferma li l-Malażja tkun ikkompletat il-proċeduri tagħha għar-ratifika, l-aċċettazzjoni jew l-approvazzjoni ta' dan il-Ftehim.

2. Wara l-iffirmar ta' dan il-Ftehim, u sakemm jidhul fis-seħħ għall-Malażja:

- (a) kwalunkwe ftehim jew arrangament preċedenti dwar is-servizzi tal-ajru bejn l-Istati Membri tal-UE u l-Malażja, kif ukoll bejn l-Unjoni u l-Malażja, li jkun ġie ffirmat jew

konkluż qabel l-iffirmar tal-Ftehim, għandu jkompli japplika u ma għandux jiġi emendat; u

- (b) ma għandu jiġi konkluż l-ebda ftehim jew arranġament ġdid dwar is-servizzi tal-ajru bejn l-Istati Membri tal-UE u l-Malażja, jew bejn l-Unjoni u l-Malażja, għajr sabiex jiġu indirizzati ftehimijiet limitati u urġenti f'ċirkostanzi eċċezzjonali u mingħajr preġudizzju għal-liġijiet u r-regolamenti domestiċi rispettivi tagħhom. L-Unjoni jew l-Istat Membru tal-UE kkonċernat għandhom jinformaw lill-Partijiet l-oħra bi kwalunkwe ftehim jew arranġament ġdid bħal dawn dwar is-servizzi tal-ajru.

ARTIKOLU O **Rieżami tal-progress**

Fuq bażi annwali, il-Kumitat Kongunt għandu jirrieżamina l-progress li jkun sar fir-rigward tal-implimentazzjoni tal-Artikoli ta' dan l-Anness abbażi ta' rapport mill-Istati Membri tal-ASEAN ikkonċernati.

ANNEX 2

REGISTRU TA' DIKJARAZZJONIJIET MAGHMULA FL-OKKAŻJONI TAL-IFFIRMAR TAL-FTEHIM KOMPRESIV DWAR IT-TRASPORT BL-AJRU BEJN L-ASEAN U L-UE

Fit-2 ta' Ġunju 2021, id-delegazzjonijiet tal-Unjoni Ewropea (UE) u tal-Istati Membri tagħha u tal-Istati Membri tal-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Asja (ASEAN) ikkonkludew negozjati dwar il-Ftehim Komprensiv dwar it-Trasport bl-Ajru bejn l-ASEAN u l-UE bejn il-Gvernijiet tal-Istati Membri tal-Assoċjazzjoni tan-Nazzjonijiet tax-Xlokk tal-Asja u l-Unjoni Ewropea u l-Istati Membri tagħha (minn hawn 'il quddiem imsejjaħ "il-Ftehim"). Fl-okkażjoni tal-iffirmar tal-Ftehim, saru d-dikjarazzjonijiet li ġejjin:

DIKJARAZZJONI MILL-ISTATI MEMBRI TAL-ASSOĊJAZZJONI TAN-NAZZJONIJIET TAX-XLOKK TAL-ASJA U MILL-UNJONI EWROPEA U L-ISTATI MEMBRI TAGHHA

L-Istati Membri tal-ASEAN, l-UE u l-Istati Membri tagħha se jieħdu l-passi kollha meħtieġa f'konformità mal-liġijiet u r-regolamenti applikabbli rispettivi tagħhom sabiex il-Ftehim jidhol fis-seħh f'konformità mal-Artikolu 33 tal-Ftehim malajr kemm jista' jkun. Fil-każ tal-Malażja, din se tiegħu l-passi kollha meħtieġa f'konformità mal-liġijiet u r-regolamenti applikabbli rispettivi tagħha, bit-tehd inkunsiderazzjoni tal-Artikolu N tal-Ftehim.

L-Istati Membri tal-ASEAN, l-UE u l-Istati Membri tagħha jesprimu l-intenzjoni tagħhom li jkomplu b'diskussjonijiet u b'koordinazzjoni mill-qrib permezz tal-qafas tal-Kumitat Kongunt previst fl-Artikolu 23 tal-Ftehim, dwar ir-reazzjonijiet għal avvenimenti ta' krizi mhux mistennija, bħall-pandemija tal-COVID-19, bl-oġġettiv li jiġu mmitigati, sa fejn ikun possibbli, l-effetti ta' tfixkil għas-servizzi tal-ajru.

DIKJARAZZJONI MILL-ISTATI MEMBRI TAL-ASSOĊJAZZJONI TAN-NAZZJONIJIET TAX-XLOKK TAL-ASJA MINBARRA L-MALAŻJA U MILL-ISTATI MEMBRI TAL-UNJONI EWROPEA

L-awtoritajiet tal-avjazzjoni kompetenti tal-Istati Membri tal-ASEAN u tal-Istati Membri tal-UE, sa fejn huwa permess mil-liġijiet u r-regolamenti applikabbli rispettivi tagħhom, beħsiebhom iqisu b'mod favorevoli l-applikazzjonijiet għal servizzi tal-ajru u għal awtorizzazzjonijiet operazzjonali mit-trasportaturi tal-ajru ta' xulxin b'termini ekwivalenti għal dawk tal-Ftehim, abbażi tal-korteżija u tar-reċiproċità, mid-data tal-iffirmar tal-Ftehim u sad-dhul fis-seħh tiegħu.

DIKJARAZZJONI MILL-MALAŻJA

Il-Malażja tista' tinnotifika lill-Partijiet fil-Ftehim li, sa fejn ikun permess mil-liġijiet u r-regolamenti applikabbli tagħha, l-awtoritajiet tal-avjazzjoni kompetenti tagħha beħsiebhom iqisu b'mod favorevoli l-applikazzjonijiet għal servizzi tal-ajru u għal awtorizzazzjonijiet

operazzjonali mit-trasportaturi tal-ajru tal-UE b'termini ekwivalenti għal dawk tal-Ftehim, abbażi tal-korteżija u r-reċiproċità, mid-data speċifikata f'dik in-notifika u sad-dhul fis-seħh tal-Ftehim.

B'XHIEDA TA' DAN, il-Partijiet hawn taht imsemmija, debitament awtorizzati għal dak il-għan, iffirmaw dan ir-Registru ta' Dikjarazzjonijiet.

IFFIRMAT fi [BELT], [PAJJIŻ] fi [...] jum ta' [xahar] fis-sena [...], bil-Bulgaru, bil-Kroat, biċ-Ċek, bid-Daniż, bin-Netherlandiż, bl-Ingliż, bl-Estonjan, bil-Finlandiż, bil-Franciż, bil-Ġermaniż, bil-Grieg, bl-Ungeriz, bl-Irlandiż, bit-Taljan, bil-Latvjian, bil-Litwan, bil-Malti, bil-Pollakk, bil-Portugiż, bir-Rumen, bis-Slovakk, bis-Sloven, bl-Ispanjol u bl-Iżvediz.

Għar-Renju tal-Belġju:

Għar-Repubblika tal-Bulgarija:

Għar-Repubblika Ċeka:

Għar-Renju tad-Danimarka:

Għar-Repubblika Federali tal-Ġermanja:

Għar-Repubblika tal-Estonja:

Għall-Irlanda:

Għar-Repubblika Ellenika:

Għar-Renju ta' Spanja:

Għar-Repubblika Franciża:

Għar-Repubblika tal-Kroazja:

Għar-Repubblika Taljana:

Għar-Repubblika ta' Ċipru:

Għar-Repubblika tal-Latvja:

Għar-Repubblika tal-Litwanja:

Għall-Gran Dukat tal-Lussemburgu:

Għall-Ungerija:

Għar-Repubblika ta' Malta:

Għar-Renju tan-Netherlands:

Għar-Repubblika tal-Awstrija:

Għar-Repubblika tal-Polonja:

Għar-Repubblika Portugiża:

Għar-Rumanija:

Għall-Gvern tal-Brunei Darussalam:

Għall-Gvern tar-Renju tal-Kambodja:

Għall-Gvern tar-Repubblika tal-Indoneżja:

Għall-Gvern tar-Repubblika Demokratika tal-Poplu tal-Laos:

Għall-Gvern tal-Malażja:

Għall-Gvern tar-Repubblika tal-Unjoni tal-Myanmar:

Għall-Gvern tar-Repubblika tal-Filippini:

Għall-Gvern tar-Repubblika ta' Singapore:

Għall-Gvern tar-Renju tat-Tajlandja:

Għall-Gvern tar-Repubblika Soċjalista tal-Vjetnam:

Għar-Repubblika tas-Slovenja:

Għar-Repubblika Slovakkja:

Għar-Repubblika tal-Finlandja:

Għar-Renju tal-Iżvezja:

Għall-Unjoni Ewropea: